ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
30 Ιανουαρίου 1985 *

Στην υπόθεση 123/83

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του tribunal de grande instance του Saintes προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία το εν λόγω δικαστήριο ζητεί, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του μεταξύ

Bureau national interprofessionnel du cognac

και

Guy Clair,

την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ στον καθορισμό, με διεπαγγελματική συμφωνία που συνάπτεται στα πλαίσια του BNIC (Bureau national interprofessionel du cognac), της τιμής των αποσταγμάτων κονιάκ

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους Mackenzie Stuart, πρόεδρο, G.Bosco και Κ.Κακούρη, προέδρους τμήματος, T.Koopmans, U.Everling, K.Bahlmann και Y.Galmot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Sir Gordon Slynn
γραμματέας: D. Louterman, υπάλληλος διοικήσεως

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν δυνάμει του άρθρου 20 του πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ συνοψίζονται ως εξής:

1. Πραγματικά περιστατικά και γραπτή διαδικασία

1.1. Όπως προκύπτει από τη Διάταξη περί παραπομπής και τη δικογραφία, η γαλλική νομοθεσία (νόμος 75-600 της 10ης Ιουλίου 1975 περί γεωργικής διεπαγγελματικής οργανώσεως, όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με το νόμο 80-502 της 4ης Ιουλίου 1980) προβλέπει τη δυνατότητα συνάψεως, στα πλαίσια γεωργικής διεπαγγελματικής οργανώσεως, συμφωνιών με σκοπό να επιτύχουν, με πρότυπες συμβάσεις, με συμβάσεις που αφορούν την περίοδο εμπορίας και με κοινά μέτρα σύμφωνα με το γενικό συμφέρον και τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, προώθηση:

— της γνώσης της προσφοράς και της ζήτησης,

— της προσαρμογής και ρύθμισης της ζήτησης,

— της εφαρμογής, υπό κρατικό έλεγχο, των κανόνων διαθέσεως στο εμπόριο, των τιμών και των όρων πληρωμής,

— της ποιότητας των προϊόντων,

— των διεπαγγελματικών σχέσεων στον οικείο τομέα, ιδίως με τη θέσπιση τεχνικών κανόνων και προγραμμάτων εφαρμοσμένης έρευνας και αναπτύξεως,

— του προϊόντος στην εσωτερική και εξωτερική αγορά.

Μετά την επικύρωση των διατάξεών τους, οι συμφωνίες αυτές μπορούν, με αίτηση της ενδιαφερόμενης επαγγελματικής οργάνωσης, να επεκταθούν για ορισμένο χρόνο με υπουργική απόφαση. Η επέκταση αυτή έχει ως αποτέλεσμα να καθιστά τα μέτρα που προβλέπει η συμφωνία υποχρεωτικά για όλους τους επαγγελματίες που απαρτίζουν τη διεπαγγελματική οργάνωση.

Οι συμβάσεις προμήθειας εμπορευμάτων μεταξύ προσώπων, που υπόκεινται σε συναφθείσα και επεκταθείσα κατά τα ανωτέρω συμφωνία και αντιβαίνουν στις διατάξεις της συμφωνίας αυτής, είναι αυτοδικαίως άκυρες και η ενδιαφερόμενη διεπαγγελματική οργάνωση έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από το αρμόδιο δικαστήριο την αναγνώριση της ακυρότητας αυτής.

Τέλος, η διεπαγγελματική οργάνωση έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από το δικαστήριο να της επιδικάσει αποζημίωση για τη ζημία που ενδεχομένως έχει υποστεί σε περίπτωση παραβάσεως των κανόνων των επεκταθεισών συμφωνιών.

Το BNIC (Bureau national interprofessionnel du cognac), ενάγον στην κύρια δίκη, είναι διεπαγγελματική οργάνωση στον τομέα της αγοράς οίνων και αποσταγμάτων, η οποία ιδρύθηκε με διατάξεις νόμων και κανονισμών που θεσπίστηκαν το 1941 και έχουν επανειλημμένως τροποποιηθεί.Σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν την εποχή των πραγματικών περιστατικών που αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης (απόφαση του Υπουργού Γεωργίας της 10ης Μαΐου 1975), στο BNIC μετέχουν:

α) δύο πρόσωπα που διορίζονται από τον Υπουργό Γεωργίας και εκπροσωπούν αντίστοιχα τους αμπελουργούς και τους εμπόρους της συγκεκριμένης περιοχής στην οποία επιτρέπεται η χρήση της ελεγχόμενης ονομασίας προελεύσεως κονιάκ·

β) αντιπρόσωποι των αμπελουργών και συνεταιρισμών αποστακτών, εκπρόσωποι των εμπόρων και επαγγελματιών αποστακτών, καθώς και αντιπρόσωποι συναφών δραστηριοτήτων, οι οποίοι διορίζονται επίσης από τον Υπουργό Γεωργίας, για τρία έτη, βάσει καταλόγων που καταρτίζουν οι ενδιαφερόμενες επαγγελματικές οργανώσεις.

Σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό του BNIC της 19ης Ιουνίου 1978, ο οποίος ίσχυε την εποχή των πραγματικών περιστατικών που αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης, τα

μέλη κατατάσσονται σε ομάδες: την ομάδα των αμπελουργών και την ομάδα των εμπόρων, που εκλέγουν, καθεμιά, έναν εκπρόσωπο.

Σύμφωνα με υπουργική απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 1960, η προεδρία του BNIC ανατίθεται σε γεωπόνο που διορίζει ο Υπουργός Γεωργίας, ο οποίος διορίζει επίσης και έναν κυβερνητικό επίτροπο που παρευρίσκεται στις συσκέψεις του Bureau και στις συσκέψεις μιας διαρκούς επιτροπής που προέρχεται από το Βθρεαθ· αυτός μπορεί « είτε να συγκατατεθεί στις λαμβανόμενες αποφάσεις, είτε να τις υποβάλει στον Υπουργό για έγκριση ».

Για την εφαρμογή των νόμων που αφορούν τις ανωτέρω διεπαγγελματικές συμφωνίες, το BNIC προέβλεψε, με τον εσωτερικό του κανονισμό, ο οποίος εγκρίθηκε με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας της 2ας Αυγούστου 1978, ειδική διαδικασία.

Καταρχάς, η ολομέλεια πρέπει να αποφασίσει, με πλειοψηφία τριών τετάρτων των μελών της κατόπιν διαβουλεύσεων με τις συνελεύσεις των δύο ομάδων και τους εκπροσώπους των συναφών δραστηριοτήτων, τη σύγκληση έκτακτης γενικής συνελεύσεως.

Η έκτακτη αυτή γενική συνέλευση αποφασίζει επί σχεδίου συμφωνίας, το οποίο « πρέπει προηγουμένως να έχει υποβληθεί στις συνελεύσεις των δύο ομάδων ».

Το κείμενο της συμφωνίας αποτελεί προϊόν διμερών διαπραγματεύσεων μεταξύ της ομάδας των αμπελουργών και της ομάδας των εμπόρων, οι οποίες συνέρχονται στα πλαίσια της έκτακτης γενικής συνέλευσης. Η θέση κάθε ομάδας, αυτή καθαυτή, είναι αποτέλεσμα εσωτερικών διαπραγματεύσεων, μετά τις οποίες διενεργείται ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία μεταξύ των μελών της, που εκπροσωπούν διάφορες επαγγελματικές συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Μόνο μετά τη διαπίστωση αυτής της συμπτώσεως βουλήσεως, η ολομέλεια ζητεί την επέκταση της συμφωνίας από την αρμόδια διοικητική αρχή.

Κατ' εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων, συνάφθηκε, στις 7 Νοεμβρίου 1980, στα πλαίσια του BNIC, συμφωνία με τίτλο:

« Διεπαγγελματική συμφωνία ως προς τις τιμές των αποστάξιμων λευκών οίνων και των αποσταγμάτων κονιάκ, υποβληθείσα προς επέκταση δυνάμει των διατάξεων του νόμου 75-600 της 10ης Ιουλίου 1975 όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με το νόμο 80-502 της 4ης Ιουλίου 1980 »

Η συμφωνία αυτή υπογράφηκε από τους εκπροσώπους εν ονόματι της ομάδας των εμπόρων και της ομάδας των αμπελουργών.

Η συμφωνία υπογράφηκε επίσης από τον έμμισθο διευθυντή του BNIC, αλλά δεν έφερε την υπογραφή του κυβερνητικού επιτρόπου, ο οποίος, στην απόφασή του της 13ης Νοεμβρίου 1980 « περί της οργανώσεως της περιόδου εμπορίας 1980-1981 », δεν αναφέρεται παρά μία μόνο φορά (άρθρο 17) σε « διεπαγγελματική συμφωνία (που) θα καθορίσει κατώτατη τιμή για τους οίνους της περιοχής του Cognac που προορίζονται για την παρασκευή κονιάκ », και δεν αναφέρει την κατώτατη τιμή των νέων ή παλαιωμένων αποσταγμάτων στην παραγωγή ή την κατώτατη τιμή του κονιάκ.

Στη συνέχεια, όπως απαιτεί το άρθρο 2, εδάφιο 2, του νόμου της 10ης Ιουλίου 1975, η συμφωνία αυτή εγκρίθηκε με ομόφωνη απόφαση των διαφόρων επαγγελμάτων που εκπροσωπούνται στη διεπαγγελματική οργάνωση, κατά τη διάρκεια συνεδριάσεως όλων των μελών του BNIC. Κατόπιν, αφού είχε πληρωθεί ο όρος αυτός, αποφασίστηκε η επέκταση της συμφωνίας με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας της 27ης Νοεμβρίου 1980, που δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Δημοκρατίας στις 3 Δεκεμβρίου 1980.

Η εν λόγω συμφωνία ρυθμίζει, κατά ονομασία και κατά παλαιότητα, όλα τα ουσιώδη στοιχεία της τιμής κόστους του αποστάγματος κονιάκ, και ειδικότερα:

— στο άρθρο 2, την κατώτατη τιμή των οίνων που προορίζονται για την παρασκευή αποσταγμάτων, τα οποία παρέχουν το δικαίωμα χρήσεως της ονομασίας κονιάκ,

— στο άρθρο 3, τα έξοδα αποστάξεως,

— στο άρθρο 4, την τιμή των νέων αποσταγμάτων, δηλαδή του ίδιου έτους, κατά την παραγωγή,

— στο άρθρο 5, την τιμή των παλαιωμένων αποσταγμάτων, δηλαδή παλαιότητας ενός έτους και πλέον, για τις αγορές των εμπόρων κατά την παραγωγή,

— στο άρθρο 7, τις προθεσμίες πληρωμής και

— στα άρθρα 8 και 9, την κατώτατη τιμή του κονιάκ.

Το BNIC, μετά από έρευνα που διεξήγαγαν εκπρόσωποί του κατόπιν καταγγελίας διαφόρων αμπελουργών, ενήγαγε ενώπιον του tribunal de grande instance του Saintes τον Clair, έμπορο στην Brie-sous-Matha, λόγω του ότι ο τελευταίος είχε αγοράσει από ορισμένους αμπελουργούς αποστάγματα κονιάκ σε τιμές σαφώς κατώτερες από τη διεπαγγελματική τιμή διατιμήσεως. Με την αγωγή αυτή, η οποία στηριζόταν στη διεπαγγελματική συμφωνία της 7ης Νοεμβρίου 1980, το BNIC επικαλέστηκε την ακυρότητα η οποία, κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 του νόμου 75-600 της 10ης Ιουλίου 1975, πλήττει αυτοδικαίως τις εμπορικές συμβάσεις που αντιβαίνουν στη συμφωνία αυτή.

Ο Clair αμφισβήτησε το βάσιμο του αιτήματος αυτού ως αντιθέτου προς τις διατάξεις των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης της Ρώμης και ζήτησε, επικουρικά, την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος ερμηνείας στο Δικαστήριο. Το BNIC αντέκρουσε τα αιτήματα αυτά, ισχυρισθέν, αφενός, ότι το κονιάκ δεν εμπίπτει στις κοινοτικές διατάξεις που επικαλέστηκε ο Clair και, αφετέρου, ότι η πράξη στην οποία στηρίζεται η αγωγή κατά του Clair είναι πράξη διοικητική, την οποία δεν μπορεί να ερμηνεύσει το tribunal de grande instance λόγω της αρχής της διάκρισης μεταξύ πολιτικών και διοικητικών δικαστηρίων.

Όσον αφορά τον πρώτο ισχυρισμό του BNIC περί της δυνατότητας εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης στο κονιάκ, το tribunal de grande instance του Saintes θεώρησε δεδομένο ότι τα αποστάγματα κονιάκ, που προέρχονται από δεύτερη μεταποίηση, δεν αποτελούν γεωργικά, αλλά βιομηχανικά προϊόντα.

Το εθνικό δικαστήριο συνήγαγε το συμπέρασμα αυτό από το γεγονός ότι η Επιτροπή τάχθηκε σαφώς υπέρ του βιομηχανικού χαρακτήρα του εν λόγω προϊόντος, με έγγραφο της 7ης Μαΐου 1981, αναφερθείσα στον εξαντλητικό πίνακα γεωργικών προϊόντων του παραρτήματος II της Συνθήκης, καθώς και από το γεγονός ότι η γαλλική εσωτερική ρύθμιση κατατάσσει τα αποστάγματα αυτά στην κατηγορία των βιομηχανικών προϊόντων, όπως προκύπτει από έγγραφο που απηύθυνε το Υπουργείο Οικονομικών προς το BNIC στις 28 Ιουλίου 1979.

Όσον αφορά το δεύτερο ισχυρισμό του BNIC, το tribunal de grande instance έκρινε ότι το BNIC έχει αναμφισβήτητα οιονεί διοικητικό χαρακτήρα, δεδομένης της πηγής των πόρων του, οι οποίοι εξασφαλίζονται με φορολογικής φύσεως επιβαρύνσεις, και δεδομένου ότι ο κυβερνητικός επίτροπος που είναι τοποθετημένος στο BNIC αποτελεί εκτελεστικό όργανο με κανονιστική εξουσία.

Το δικαστήριο θεώρησε, εντούτοις, ότι ο νόμος του 1975, του οποίου έγινε επίκληση και ο οποίος συμπληρώθηκε με το νόμο της 4ης Ιουλίου 1980, έχει νομική αυτοτέλεια σε σχέση με τους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία του BNIC. Έκρινε, επομένως, ότι αν ο νόμος αυτός προβλέπει ότι οι διατάξεις του εφαρμόζονται σε τρεις κατηγορίες προϊόντων, το κονιάκ, τον καμπανίτη οίνο και το αρμανιάκ, για τα οποία ισχύει καθεστώς παρόμοιο με εκείνο που ισχύει σε επαγγέλματα που έχουν οιονεί διοικητική οργάνωση, η επίδικη συμφωνία, με την οποία εφαρμόζεται ο νόμος του 1975 στο κονιάκ, δεν αναφέρεται στο ειδικό αυτό καθεστώς.

Το εθνικό δικαστήριο τόνισε ότι η εν λόγω συμφωνία έχει συνυπογραφεί από τον εκπρόσωπο της ομάδας των εμπόρων, τον εκπρόσωπο της ομάδας των αμπελουργών και από τον πρόεδρο (διευθυντή) του BNIC και ότι ο κυβερνητικός επίτροπος που είναι τοποθετημένος στο BNIC δεν έλαβε καμία απόφαση σχετικά με τον καθορισμό κατώτατης τιμής κατά την παραγωγή, αλλά περιορίστηκε στο να καθορίσει μόνο ανώτατα όρια τιμών κατά τη διάθεση στο εμπόριο, μέτρο διαφορετικό από τον καθορισμό κατώτατων τιμών, των οποίων απλώς προέβλεψε τη θέσπιση, στο άρθρο 17 της προαναφερθείσας απόφασής τους της 13ης Νοεμβρίου 1980, αναφερόμενος σε διεπαγγελματική συμφωνία των μερών.

Το tribunal de grande instance του Saintes θεώρησε, συνεπώς, ότι η εν λόγω πράξη διακρίνεται σαφώς τόσο από την ανωτέρω πράξη του κυβερνητικού επιτρόπου όσο και από τη διυπουργική απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 1980 περί επεκτάσεως της συμφωνίας και ότι αποτελεί συμφωνία μεταξύ εμπόρων και παραγωγών, στην οποία η παρουσία του προέδρου (διευθυντή) του BNIC δεν μπορεί να προσδώσει κανονιστικό χαρακτήρα.

Ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των μερών της συμφωνίας αυτής, το εθνικό δικαστήριο αναφέρθηκε στην απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 26ης Ιουλίου 1976 (76/684/ΕΟΚ). Με την απόφαση αυτή, που απευθύνθηκε σε οργανισμό παρόμοιο με το BNIC, το Bureau interprofessionnel de l'armagnac, και αφορά διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης, η Επιτροπή έκρινε ότι « οι παραγωγοί, συνεταιρισμοί, ρακοποιοί και έμποροι αρμανιάκ, οι οποίοι, μέσω των επαγγελματικών σωματείων τους, εκπροσωπούνται στο Bureau national interprofessionnel de l'armagnac, είναι επιχειρήσεις » κατά την έννοια του άρθρου 85, εδάφιο 1, της Συνθήκης.

Έτσι, βάσει αυτών των στοιχείων που έλαβε υπόψη του, το tribunal de grande instance του Saintes υπέβαλε το ερώτημα αν, κατ' εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, το BNIC μπορεί να θεωρηθεί ως ένωση επιχειρήσεων.

Το εθνικό δικαστήριο ανέβαλε, επομένως, στις 21 Ιουνίου 1983, την έκδοση οριστικής αποφάσεως και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης, προκειμένου να πληροφορηθεί:

« 1) αν η συνάθροιση, στα πλαίσια του Bureau national interprofessionnel du cognac, της ομάδας των αμπελουργών και της ομάδας των εμπόρων μπορεί να θεωρηθεί ως ένωση επιχειρήσεων, δεδομένου ότι τη συμφωνία που συνήψαν υπέγραψε και ο πρόεδρος του Bureau national interprofessionnel du cognac·

2) αν ο καθορισμός, μεταξύ της ομάδας των αμπελουργών και της ομάδας των εμπόρων, κατώτατης τιμής πωλήσεως των αποσταγμάτων πρέπει να θεωρηθεί ως εναρμονισμένη πρακτική·

3) αν ο καθορισμός κατώτατης τιμής πωλήσεως των αποσταγμάτων μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και αν έχει ως αποτέλεσμα ή ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού μέσα στην κοινή αγορά, ενώ τα αποστάγματα, τα οποία αφορά η συμφωνία της 7ης Νοεμβρίου 1980, ανταποκρίνονται στην ελεγχόμενη ονομασία προελεύσεως cognac, λαμβανομένης υπόψη της φύσεως του κονιάκ, αποστάγματος σταφυλής, το οποίο πίνεται σχεδόν αποκλειστικά άκρατο. »

1.2. Η Διάταξη περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου την 1η Ιουλίου 1983.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν στις 6 Σεπτεμβρίου η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την N. Coutrelis, στις 12 Σεπτεμβρίου 1983 ο εναγόμενος της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενος από το δικηγόρο P. Kappelhof-Lançon, και στις 23 Σεπτεμβρίου 1983 το BNIC, ενάγον της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενο από το δικηγόρο X. de Roux.

Το Δικαστήριο, κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Κάλεσε, εντούτοις, τους διαδίκους της κύριας δίκης και την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να απαντήσουν γραπτώς σε ορισμένα ερωτήματα. Οι ανωτέρω απάντησαν στα ερωτήματα αυτά μέσα στις ταχθείσες προθεσμίες.

2. Γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν δυνάμει του άρθρου 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

2.1. Το *BNIC* υπέβαλε τις ακόλουθες παρατηρήσεις.

2.1.1. Αρχικά αναφέρεται στον ορισμό του κονιάκ, στην παραγωγή και τη διάθεσή του στο εμπόριο, καθώς και στην οικονομική του σημασία για τις περιοχές τις οποίες αφορά.

Το BNIC υποστηρίζει ότι η νομική διαμάχη όσον αφορά το γεωργικό ή βιομηχανικό χαρακτήρα του κονιάκ, ενόψει των διατάξεων της Συνθήκης της Ρώμης, είναι από οικονομικής απόψεως τεχνητή και μάταιη, δεδομένου ότι, εν πάση περιπτώσει, πρόκειται για αξιο-

ποίηση γεωργικού προϊόντος (των λευκών οίνων, με απόσταξη των οποίων παρασκευάζονται τα αποστάγματα του cognac), η οποία εξασφαλίζει τα προς το ζην σε περισσότερα από 80 000 άτομα, τα τρία τέταρτα των οποίων είναι αμπελουργοί. Το BNIC υποστηρίζει ότι το παραπέμπον δικαστήριο κακώς χαρακτηρίζει το κονιάκ βιομηχανικό προϊόν, διότι στο γαλλικό δίκαιο το κονιάκ είναι γεωργικό προϊόν, στο οποίο εφαρμόζεται ο νόμος της 10ης Ιουλίου 1975, έστω και αν το υπάγει σε ιδιαίτερο καθεστώς. Το BNIC σημειώνει σχετικά ότι το άρθρο 5 του εν λόγω νόμου διακρίνει τις οργανώσεις που έχουν ιδρυθεί « με νόμο ή κανονισμό » από τις οργανώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 του ίδιου νόμου και οι οποίες έχουν συμβατική προέλευση, καθώς και ότι το ίδιο ανήκει στην πρώτη κατηγορία οργανισμών. Το BNIC, κατά την άποψή του, εφόσον έχει ιδρυθεί με νόμο ή κανονισμό και προϋπήρχε της θεσπίσεως του νόμου του 1975, διατηρεί το δημόσιο χαρακτήρα του, έχοντας συγχρόνως τα δικαίωμα να υπαχθεί, με αίτησή του, στις διατάξεις του νόμου αυτού, σύμφωνα με το ίδιο το κείμενο του άρθρου 5 του νόμου, το οποίο ορίζει ότι οι διεπαγγελματικές οργανώσεις που έχουν ιδρυθεί με νόμο ή διάταγμα και υφίστανται κατά την ημερομηνία της δημοσιεύσεως του νόμου μπορούν, με αίτησή τους, να υπαχθούν στις ευεργετικές διατάξεις των άρθρων 2, 3 και 4, που αφορούν τη σύναψη και τον υποχρεωτικό χαρακτήρα των συμφωνιών όπως η επίδικη.

2.1.2. Το BNIC, για να αποδείξει ότι είναι δημόσιος οργανισμός, αναλύει τις διατάξεις που αφορούν την ίδρυση, την οργάνωση και τη λειτουργία του.

Αναφέρει ότι οι απαρχές του βρίσκονται σε κείμενο κανονισμού της 5ης Ιανουαρίου 1941 και ότι με υπουργική απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1944 οι αρμοδιότητές του ανατέθηκαν σε κυβερνητικό επίτροπο επικουρούμενο από γνωμοδοτικό συμβούλιο, τα μέλη του οποίου διορίζονταν με υπουργική απόφαση και επιλέγονταν μεταξύ των εκπροσώπων των αμπελουργών και των εμπόρων.

Προσθέτει ότι στις 28 Απριλίου 1945, με νέα υπουργική απόφαση, εγκρίθηκε ο κανονισμός του « Bureau national de répartition de vins et eaux-de-vie de cognac » και ότι με δύο αποφάσεις της 21ης Ιανουαρίου 1946 και της 20ής Φεβρουαρίου 1946 συμπληρώθηκε ο κανονισμός αυτός με την οργάνωση του λογιστικού ελέγχου και του ελέγχου παλαιότητας των οίνων του cognac.

Τονίζει ότι, στις 15 Ιουνίου 1945, επιβλήθηκε στους αποστάκτες και τους εμπόρους επιβάρυνση φορολογικής φύσεως, προκειμένου να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση του Bureau national και ότι, στις 9 Ιουλίου 1946, με υπουργική απόφαση δόθηκε στη διεπαγγελματική οργάνωση της αγοράς των οίνων και αποσταγμάτων κονιάκ η σχεδόν τελική μορφή της. Εκθέτει ότι μόνο η σύνθεση του οργανισμού αυτού τροποποιήθηκε έκτοτε επανειλημμένως (υπουργική απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 1960 και, αργότερα, υπουργική απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 1964), χωρίς να μεταβληθούν το πνεύμα και ο σκοπός της ρύθμισης που διέπει τη δραστηριότητά του.

Το BNIC προσθέτει ότι αποτελείται από επιτροπή, τα μέλη της οποίας διορίζονται με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, προτάσει των ενδιαφερομένων επαγγελματικών οργανώσεων, η οποία προεδρεύεται από γεωπόνο που διορίζεται επίσης από τον Υπουργό (άρθρο 2 της υπουργικής απόφασης της 14ης Νοεμβρίου 1960).

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της υπουργικής απόφασης της 9ης Ιουλίου 1946, αποστολή της επιτροπής αυτής είναι:

« η μελέτη και η προετοιμασία όλων των κανονισμών που αφορούν την κτήση, κατανομή, απόσταξη, εμπορία, αποθήκευση και πώληση των οίνων και αποσταγμάτων που παράγονται στην καθοριζόμενη περιοχή »,

αποστολή, δηλαδή, όχι λήψεως αποφάσεων, αλλά μελέτης και προετοιμασίας, ενώ η λήψη αποφάσεως εναπόκειται στον εκπρόσωπο του κράτους, δεδομένου ότι μόνο ο κυβερνητικός επίτροπος έχει εξουσία λήψεως εκτελεστών αποφάσεων (άρθρο 2 της υπουργικής απόφασης της 4ης Δεκεμβρίου 1944).

Παρατηρεί ότι η εφαρμογή των αποφάσεων αυτών, καθώς και των υπουργικών αποφάσεων, έχει ανατεθεί στις υπηρεσίες του BNIC, των οποίων προΐσταται διευθυντής, ανώτερος, συνήθως, υπάλληλος του γαλλικού κράτους.

Τέλος, το BNIC τονίζει ότι χρηματοδοτείται πάντοτε με επιβάρυνση φορολογικής φύσεως, το ύψος της οποίας εγκρίνεται κατ' έτος από το γαλλικό κοινοβούλιο με το νόμο περί προϋπολογισμού.

Το BNIC υπενθυμίζει επίσης ότι, αν και η νομική φύση του υπήρξε κάποτε αντικείμενο συζητήσεων στη Γαλλία, το Conseil d'Etat έκρινε ότι πρόκειται για οργανισμό δημοσίου δικαίου, ο οποίος έχει οικονομική αυτοτέλεια και νομική προσωπικότητα και του οποίου οι αποφάσεις εμπίπτουν στη δικαιοδοσία των διοικητικών και όχι των πολιτικών δικαστηρίων.

Θεωρεί φυσική τη λύση αυτή αφού εκπληρώνει αποστολή δημόσιας υπηρεσίας, δεδομένου ότι:

— ελέγχει την παλαιότητα των κονιάκ,

— ρυθμίζει το χαρακτηριστικό των πωλουμένων προϊόντων,

— επιβλέπει την τήρηση των κανόνων παλαιώσεως,

— και κυρίως οργανώνει την αγορά των οίνων και αποσταγμάτων κονιάκ.

Από τη φύση του ως δημόσιου οργανισμού το BNIC συνάγει συμπεράσματα ως προς τη νομική φύση των συμφωνιών που συνάπτονται στο πλαίσιο της λειτουργίας και της αποστολής του.

Παρατηρεί ότι ο κυβερνητικός επίτροπος, προτάσει της ολομέλειας, υποβάλλει κατ' έτος στην κυβέρνηση σχέδιο διεπαγγελματικής συμφωνίας, όπως έχει συμφωνηθεί να ονομάζεται, σχετικά με τις τιμές των αποστάξιμων λευκών οίνων και των αποσταγμάτων κονιάκ.

Σημειώνει ότι, αν η κυβέρνηση συμφωνεί με τις προτάσεις που της υποβάλλονται, εκδίδει απόφαση με την οποία καθιστά υποχρεωτικό το κείμενο του σχεδίου της συμφωνίας και επιβάλλει στους εμπόρους, όπως και στους αμπελουργούς, την τήρηση των τιμών που καθορίζονται κατά τον τρόπο αυτό για τις συναλλαγές, καθώς και ότι, αν η κυβέρνηση διαφωνεί, επιφέρει στο κείμενο τις τροποποιήσεις που επιθυμεί.

Το BNIC τονίζει ότι είναι επιφορτισμένο να επιβλέπει, σε συνεργασία με τη διοίκηση (υπηρεσία καταστολής της απάτης, φορολογικές υπηρεσίες και διεύθυνση ανταγωνισμού και τιμών), την τήρηση των τιμών που προκύπτουν από την απόφαση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Γαλλικής Δημοκρατίας, καθώς και ότι, κατά τον τρόπο αυτό, ο καθορισμός των τιμών για τις συναλλαγές μεταξύ αμπελουργών και εμπόρων εμπίπτει στα ευρύτερα πλαίσια της οργάνωσης της παραγωγής που παραμένει η κύρια αποστολή του.

Κατά το BNIC, σκοπός της δημόσιας αρχής, μέσα στο νομικό πλαίσιο που περιγράφηκε πιο πάνω, είναι η επίτευξη, με τον τρόπο αυτό, μειώσεως των αποθεμάτων προκειμένου να συμπιέζονται οι χρηματικές δαπάνες ελαφρύνοντας τους αμπελουργούς από το βάρος της υπεραποθεματοποίησης.

Υποστηρίζει ότι αυτή η πολιτική της προοδευτικής απορρόφησης της έλλειψης ισορροπίας δεν μπορεί να επιτύχει παρά μόνο αν συμπληρώνεται από σύστημα τιμών που επιτρέπει στους καλλιεργητές να αντεπεξέλθουν στις σοβαρές επιβαρύνσεις που υφίστανται κατά τη δύσκολη αυτή περίοδο και να επιβιώσουν εν αναμονή της αποκαταστάσεως των θεμελιωδών ισορροπιών στην αμπελοοινική οικονομία της περιοχής παραγωγής των αποσταγμάτων κονιάκ.

Παρατηρεί ότι η ελεύθερη διαμόρφωση των τιμών, ανάλογα με την προσφορά και τη ζήτηση, θα επέφερε την κατάρρευσή της την οποία δεν θα μπορούσαν να αντέξουν οι αμπελουργοί, και ότι η υποτίμηση της αξίας των αποθεμάτων δεν θα επέτρεπε πλέον στους αμπελουργούς να αντεπεξέλθουν στις οικονομικές υποχρεώσεις τους έναντι των τραπεζών.

Από τις πιο πάνω σκέψεις το BNIC συνάγει ότι το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ δεν έχει επ' αυτού εφαρμογή, διότι δεν αποτελεί ούτε επιχείρηση ούτε ένωση επιχειρήσεων υπό την έννοια των διατάξεων του άρθρου αυτού.

Το BNIC, προκειμένου να αποδείξει ότι δεν έχει το χαρακτήρα επιχειρήσεως, αναφέρεται στους επιστημονικούς ορισμούς της έννοιας αυτής στους οποίους λαμβάνονται υπόψη δύο στοιχεία: η κατάλληλη οργάνωση της εν λόγω ενότητας και η επιδίωξη ορισμένου οικονομικού σκοπού, στα οποία το Δικαστήριο, με τη νομολογία του, προσέθεσε το στοιχείο του «νομικώς αυτοτελούς υποκειμένου», στο οποίο ανήκει η εν λόγω οργάνωση και το οποίο επιδιώκει τον οικονομικό σκοπό (αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 1962, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 17 και 20/61 και στην υπόθεση 19/61, Recueil, σ. 675).

Το BNIC θεωρεί ότι, μεταξύ των στοιχείων αυτών, ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο «ορισμένος οικονομικός σκοπός» και ότι, ελλείψει νομολογιακού ορισμού, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι επιστημονικοί ορισμοί, οι οποίοι,

μολονότι είναι πολύ ευρείς, δεν φθάνουν μέχρι το σημείο να περιλαμβάνουν και τη δραστηριότητά του, διότι προϋποθέτουν, στην ουσία, ότι οι επιχειρήσεις μετέχουν στην οικονομική δραστηριότητα με πράξεις παραγωγής, κυκλοφορίας ή ανταλλαγής αγαθών ή υπηρεσιών.

Το BNIC υποστηρίζει όμως ότι ούτε το γεγονός ότι ιδρύθηκε με νόμο, ούτε η χρηματοδότησή του, ούτε οι εξουσίες του, ούτε η αποστολή του που αποβλέπει στο γενικό συμφέρον επιτρέπουν να θεωρηθεί ότι έχει δραστηριότητα παραγωγής ή ανταλλαγής προϊόντων ή υπηρεσιών.

Όσον αφορά τη δυνατότητα χαρακτηρισμού του ως ενώσεως επιχειρήσεων, το BNIC παρατηρεί ότι η Επιτροπή, με την απόφασή της IV/29.883-UGAL/BNIC της 15ης Δεκεμβρίου 1982 (82/896/ΕΟΚ) σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85, η οποία είχε κινηθεί εναντίον του, υποστήριξε πράγματι ότι το BNIC αποτελεί « ένωση επιχειρήσεων » υπό την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης της Ρώμης και ότι οι αποφάσεις του αποτελούν « νομική πράξη διάφορο από τη μεταγενέστερη υπουργική απόφαση περί γενικεύσεως », του επέβαλε δε, κατά συνέπεια, πρόστιμο 160 000 ECU.

Το BNIC παρατηρεί σχετικά ότι, αν και ο κυβερνητικός του επίτροπος, θεωρώντας ότι επρόκειτο για κύρωση εγκαταλειφθέντος μέτρου μικρής εκτάσεως εφαρμογής, αποφάσισε, σύμφωνα με τις οδηγίες του γαλλικού Υπουργείου Γεωργίας, να μην ασκήσει έφεση, εντούτοις, από αυστηρή νομική άποψη, η διαδικασία που κινήθηκε προκειμένου να καταβληθεί το πρόστιμο φανερώνει τον άκρως δημόσιο χαρακτήρα του BNIC. Σημειώνει ότι στην πραγματικότητα η Επιτροπή δεν δίωξε τις επιχειρήσεις που βαρύνονται με την κατηγορία ότι είχαν συνάψει συμφωνία με αντικείμενο τον παράνομο καθορισμό κατώτατης τιμής, αλλά το ίδιο το BNIC, κρίνοντας ότι το BNIC, παρά τις ρητές διατάξεις του κανονισμού του, αποτελεί ένωση επιχειρήσεων.

Για να ανασκευάσει την ανάλυση αυτή και να αποδείξει το χαρακτήρα του ως δημοσίου οργανισμού, το BNIC τονίζει καταρχάς ότι χρηματοδοτείται με επιβάρυνση φορολογικής φύσεως, η οποία εγκρίνεται ετησίως από το γαλλικό κοινοβούλιο και υπόκειται στους κανόνες δημοσίου λογιστικού.

Στη συνέχεια παρατηρεί ότι το στοιχείο που λαμβάνει υπόψη της η Επιτροπή, ότι τα μέλη του είναι εκπρόσωποι επαγγελματικών οργανώσεων, οι οποίες αποτελούνται από επιχειρήσεις, μπορεί να ανασκευαστεί αν ληφθεί υπόψη ο τρόπος διορισμού των μελών του.

Υπενθυμίζει σχετικά ότι ο διευθυντής του, ο πρόεδρός του και ο κυβερνητικός επίτροπος είναι δημόσιοι υπάλληλοι που διορίζονται από τον Υπουργό Γεωργίας και ότι η σύνθεση της γενικής του συνέλευσης καθορίζεται με απόφαση του ίδιου υπουργού, ο οποίος, αφενός, επιλέγει και διορίζει άμεσα ορισμένα από τα μέλη της και, αφετέρου, διορίζει τα υπόλοιπα βάσει καταλόγων που καταρτίζουν οι επαγγελματικές οργανώσεις.

Το BNIC συνάγει έτσι το συμπέρασμα ότι δεν είναι δυνατό να αποτελεί ένωση, διότι η έννοια αυτή προϋποθέτει σύμπτωση βουλήσεως, « animus societatis » προς επιδίωξη κοινού σκοπού, δηλαδή ένα συμβατικό στοιχείο το οποίο, εν προκειμένω, λείπει παντελώς, δεδομένου ότι αποτελεί αναγκαστικού χαρακτήρα οργανισμό, η ίδρυση και η οργάνωση του οποίου εξαρτώνται αποκλειστικά από την πρωτοβουλία της δημόσιας αρχής, η οποία έχει το δικαίωμα να τον διαλύσει ανά πάσα στιγμή, έστω και παρά την επιθυμία του συνόλου των μελών του.

Το BNIC τονίζει ότι διακρίνεται από τις διεπαγγελματικές οργανώσεις που ιδρύονται και αναγνωρίζονται κατ' εφαρμογή του προαναφερθέντος νόμου της 10ης Ιουλίου 1975. Επικαλείται το άρθρο 1 του νόμου αυτού, που προβλέπει ότι μπορούν να αναγνωριστούν με υπουργική απόφαση « οι οργανισμοί που συνιστούν οι πλέον αντιπροσωπευτικές επαγγελματικές οργανώσεις της γεωργικής παραγωγής και, κατά περίπτωση, της μεταποίησης, του εμπορίου και της διανομής, οι οποίες αντιπροσωπεύουν τα διάφορα εμπλεκόμενα συμφέροντα » και παρατηρεί ότι το άρθρο 5 του ίδιου νόμου αντιπαραθέτει, στις διεπαγγελματικές αυτές οργανώσεις, τις οργανώσεις « που ιδρύονται με νόμο ή κανονισμό », όπως το ίδιο το BNIC.

Το BNIC παρατηρεί ότι, υπό τους όρους αυτούς, δεν μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί ως ένωση επιχειρήσεων, με μόνη αιτιολογία ότι περιλαμβάνει στους κόλπους του εκπροσώπους επαγγελματικών οργανώσεων, αφού η σύνθεση της γενικής συνελεύσεώς του επιβάλλεται από τον Υπουργό Γεωργίας και περιλαμβάνει ορι-

σμένο αριθμό μελών που δεν εκπροσωπούν άμεσα τις επαγγελματικές οργανώσεις που αφορά η παραγωγή και η πώληση του κονιάκ.

Εξάλλου, κατά το BNIC, δεν θα πρέπει να γίνεται σύγχυση μεταξύ της ιδιότητας υπό την οποία τα μέλη επιλέγονται και της ιδιότητας υπό την οποία ασκούν τις εξουσίες τους, διότι, μολονότι με τις υπουργικές αποφάσεις που διέπουν τη σύνθεσή του έχει θεσπιστεί ότι η πλειοψηφία των μελών θα επιλέγεται μεταξύ των υποψηφίων που προτείνουν οι ενδιαφερόμενες επαγγελματικές οργανώσεις, δεν έπεται ότι τα μέλη αυτά, κατά την εκτέλεση της εντολής που τους αναθέτει ο Υπουργός, δεσμεύουν την επιχείρηση στην οποία ενδεχομένως ανήκουν.

2.1.3. Για να απαντήσει στο ερώτημα περί του αν ο καθορισμός κατώτατης τιμής αγοράς των αποσταγμάτων πρέπει να θεωρηθεί ικανός να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, το BNIC παραθέτει την αιτιολογική σκέψη 49 της κοινοποίησης των αιτιάσεων, στην οποία προέβη η Επιτροπή, στις 8 Φεβρουαρίου 1982, στην υπόθεση UGAL/BNIC, όπου αναφέρεται ότι:

« Ορισμένες αποφάσεις του BNIC περί καθορισμού κατώτατων τιμών είναι ικανές να επηρεάσουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Ο καθορισμός κατώτατων τιμών όσον αφορά τις αγορές οίνων αποστάξεως και νέων ή παλαιωμένων αποσταγμάτων, τις οποίες πραγματοποιούν τα μέλη της " ομάδας των εμπόρων " από τα μέλη της " ομάδας των αμπελουργών ", δεν φαίνεται, αυτός καθαυτός, ικανός να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Πράγματι, οι τιμές αυτές αφορούν πράξεις που έχουν ως αντικείμενο ημιτελικά προϊόντα, τα οποία δεν προορίζονται κανονικά, στο στάδιο αυτό, να παραδοθούν στην κατανάλωση ή να αποσταλούν έξω από τα καθορισμένα όρια της περιοχής του Cognac. Ασκούν, εντούτοις, επίδραση επί του ύψους της τιμής του τελικού προϊόντος, του οποίου είναι δυνατό να γίνει αργότερα εξαγωγή· αλλά, η έμμεση αυτή επίδραση δεν επιτρέπει, εν προκειμένω, να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι, λόγω του γεγονότος αυτού, το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών είναι δυνατό να επηρεαστεί αισθητά. »

Το BNIC προσθέτει εξάλλου ότι η διατίμηση έχει τελικά μικρή ή αμελητέα σημασία για τον τελικό καταναλωτή του προϊόντος και ότι, δεδομένου ότι σε όλες τις χώρες της Κοινότητας επιβάλλεται στο κονιάκ σημαντική φορολογία, αυτοί ακριβώς οι φόροι αποτελούν το σημαντικότερο στοιχείο για την τιμή του προϊόντος στην κατανάλωση.

Σημειώνει ότι οι φόροι αυτοί ανέρχονται στη Μεγάλη Βρετανία στο 64 % της τιμής κόστους, στο Βέλγιο στο 52 %, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στο 45 %, στις Κάτω Χώρες στο 46 %, στην Ιρλανδία στο 70 % και στη Δανία στο 72 %.

2.1.4. Καταλήγοντας, το BNIC προτείνει να δοθούν στο εθνικό δικαστήριο οι ακόλουθες απαντήσεις:

1) Η συνάθροιση στα πλαίσια του BNIC της ομάδας των αμπελουργών και της ομάδας των εμπόρων δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ένωση επιχειρήσεων, διότι:

   α) Η εκπροσώπηση της ομάδας των εμπόρων και της ομάδας των αμπελουργών στα πλαίσια της ολομέλειας του BNIC δεν απορρέει από εκούσια ένωση επιχειρήσεων, αλλά από την κατά νόμο εφαρμογή του γαλλικού δικαίου, που περιέχεται στο άρθρο 9 του νόμου της 27ης Σεπτεμβρίου 1940, στην υπουργική απόφαση της 5ης Ιανουαρίου 1941, στην υπουργική απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1944, στις υπουργικές αποφάσεις της 28ης Απριλίου 1945 και της 9ης Ιουλίου 1946, καθώς και στις επακολουθείσασες υπουργικές αποφάσεις με τις οποίες τροποποιήθηκε η οργάνωση του δημόσιου αυτού οργανισμού.

   β) Οι εκπρόσωποι της ομάδας των αμπελουργών και οι εκπρόσωποι της ομάδας του εμπορίου στα πλαίσια του BNIC εκπροσωπούν, ως εκ της ιδιότητάς τους, συγκεκριμένες επιχειρήσεις, αλλά διορίζονται με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας της Γαλλίας· κατά συνέπεια, ασκούν την εντολή τους και εκτελούν τα καθήκοντά τους σύμφωνα με την υπουργική απόφαση με την οποία έχουν διοριστεί και όχι υπό την ιδιότητα εκπροσώπων συγκεκριμένων επιχειρήσεων.

   γ) Η ολομέλεια του BNIC έχει μόνο γνωμοδοτικό ρόλο και προτείνει απλώς στις γαλλικές αρχές, στο πλαίσιο των

νόμων και κανονισμών που διέπουν τη δραστηριότητά του, σειρά μέτρων, μεταξύ των οποίων είναι ο καθορισμός της διατιμήσεως· οι τιμές που προκύπτουν από την καθοριζόμενη διεπαγγελματική διατίμηση καθίστανται εκτελεστές επί του συνόλου των ενδιαφερομένων επαγγελματιών με μία και μόνη διυπουργική απόφαση· οι σχετικές παραβάσεις διώκονται όχι ως παραβάσεις συμφωνίας ιδιωτικού δικαίου, αλλά ως πραγματικές παραβάσεις κανονισμού του γαλλικού δικαίου.

2) Κατά συνέπεια, οι διασκέψεις της ολομέλειας του BNIC δεν μπορούν να θεωρηθούν εναρμονισμένη πρακτική υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης της Ρώμης.

3) Επομένως, στα πλαίσια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης της Ρώμης, είναι επουσιώδης η εξέταση του ζητήματος αν ο καθορισμός κατώτατης τιμής αγοράς αποσταγμάτων πρέπει να θεωρηθεί ότι είναι ικανός να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και ότι έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού μέσα στην κοινή αγορά, εφόσον ο καθορισμός της τιμής αυτής:

α) επηρεάζει ελάχιστα τον τελικό καταναλωτή·

β) αλλά, κυρίως, ανταποκρίνεται στο συμφέρον της περιοχής, δεδομένου ότι επιδιώκει να εξασφαλίσει δίκαιο βιοτικό επίπεδο για τους αμπελουργούς, να σταθεροποιήσει τις αγορές και να εξασφαλίσει τον εφοδιασμό διασφαλίζοντας συγχρόνως λογικές τιμές για τους καταναλωτές.

Όλες αυτές οι έννοιες περιλαμβάνονται στους γενικούς στόχους του άρθρου 39 της Συνθήκης της Ρώμης.

2.2. Ο *εναγόμενος της κύριας δίκης* υποβάλλει τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

2.2.1. Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, θεωρεί ότι η συνάθροιση στα πλαίσια του BNIC της ομάδας των αμπελουργών και της ομάδας των εμπόρων αποτελεί ένωση επιχειρήσεων και ότι, ως προς το θέμα αυτό, δεν έχει μεγάλη σημασία το γεγονός ότι το BNIC είναι οιονεί δημόσιο ίδρυμα ή ότι δεν εκτελεί το ίδιο εμπορικές πράξεις.

Κατά τον εναγόμενο της κύριας δίκης, όταν τα « πρόσωπα » που προέρχονται από τις δύο ομάδες συνέρχονται προκειμένου να καθορίσουν, με κοινή συμφωνία, κατώτατες τιμές, η όλως άτυπη αυτή συνάθροιση των δύο ομάδων αποτελεί ένωση επιχειρήσεων. Ο εναγόμενος θεωρεί ότι δεν έχει σημασία το γεγονός ότι, στη συνέχεια, η διεπαγγελματική οργάνωση υιοθετεί ομόφωνα τις διατάξεις της συμφωνίας, αφού ο Υπουργός Γεωργίας εκδίδει απόφαση περί επεκτάσεως, διότι στη βάση της όλης διαδικασίας υπάρχει καταρχάς η συνέλευση των δύο ομάδων και η συμφωνία τους.

Ο εναγόμενος υποστηρίζει ότι η άποψη αυτή ενισχύεται και από την απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της 15ης Δεκεμβρίου 1982 (IV-29.883 — UGAL/ BNIC), κατά του BNIC, κατά της οποίας το τελευταίο δεν άσκησε προσφυγή.

Εκθέτει ότι με την απόφαση αυτή, η οποία αφορά ανάλογη περίπτωση, η Επιτροπή έκρινε:

— ότι οι διεπαγγελματικές συμφωνίες που συνάπτονται στο πλαίσιο του BNIC και οι οποίες πρέπει να διακρίνονται από τις υπουργικές αποφάσεις περί επεκτάσεώς τους αποτελούν αποφάσεις ενώσεως επιχειρήσεων,

— ότι τα μέλη του BNIC, τα οποία διορίζονται από τον υπουργό είτε ως « πρόσωπα » είτε ως « αντιπρόσωποι » εκπροσωπούν τις επαγγελματικές οργανώσεις ή ομάδες, οι οποίες, αυτές καθαυτές, απαρτίζονται από επιχειρήσεις,

— ότι τα εν λόγω μέτρα δεν λαμβάνονται στο πλαίσιο των κανονιστικών εξουσιών του κυβερνητικού επιτρόπου,

— ότι το BNIC αποτελεί, επομένως, σύνδεσμο ενώσεων επιχειρήσεων, ο οποίος, για την εφαρμογή του άρθρου 85, μπορεί να εξομοιωθεί με ένωση επιχειρήσεων.

Ο εναγόμενος σημειώνει ακόμα ότι η Επιτροπή είχε προβεί εξάλλου σε παρόμοια ανάλυση όσον αφορά τη φύση του Bureau national interprofessionnel de l'armagnac (BNIA), με την απόφασή της της 26ης Ιουλίου 1976 (IV/28.980, JO L 231 της 21. 8. 1976, σ. 24).

Εκθέτει ότι με την απόφαση αυτή, κατά της οποίας επίσης δεν ασκήθηκε προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου, η Επιτροπή έκρινε ότι:

« Η απαγόρευση διαθέσεως χύμα αρμανιάκ, βαθμών παλαιότητας 4 και 5, η οποία θεσπίστηκε με την εγκύκλιο 8/74 του BNIA, της 29ης Μαΐου 1974, ερείδεται σε απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων. Οι παραγωγοί, μέλη συνεταιρισμών, αποστάκτες και έμποροι αρμανιάκ, οι οποίοι, μέσω των επαγγελματικών τους ενώσεων, εκπροσωπούνται στα πλαίσια του BNIC, αποτελούν επιχειρήσεις υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1. Το γεγονός ότι το διάταγμα 62-20 αναθέτει στο BNIA. ορισμένα καθήκοντα ελέγχου της ποιότητας δεν αποκλείει το χαρακτηρισμό του ως ενώσεως επιχειρήσεων υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, δεδομένου ότι το προσβαλλόμενο μέτρο υπερβαίνει τα όρια της εκτέλεσης των καθηκόντων που ανατίθενται στο BNIA με το διάταγμα αυτό. »

Κατά τον εναγόμενο της κύριας δίκης, από τις εν λόγω δύο αποφάσεις που έχουν ληφθεί τόσο κατά του BNIA, όσο και κατά του ίδιου του BNIC, προκύπτει ότι στην υπό κρίση υπόθεση δεν μπορεί να υπάρξει διαφορετική ανάλυση.

Τέλος, κατά τον εναγόμενο της κύριας δίκης, το ιδιαίτερο γεγονός ότι ο έμμισθος διευθυντής του BNIC — και όχι ο πρόεδρός του, όπως αναφέρει το παραπέμπον δικαστήριο — προσυπογράφει τη συμφωνία δεν έχει νομική σημασία, δεδομένου ότι ούτε το BNIC ούτε, κατά μείζονα λόγο, ο διευθυντής του έχουν κανονιστική εξουσία.

2.2.2. Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο, ο εναγόμενος της κύριας δίκης υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να υπάρξει αμφιβολία ότι ο καθορισμός κατώτατης τιμής αγοράς των αποσταγμάτων αποτελεί εναρμονισμένη πρακτική, προσθέτει όμως ότι το γεγονός ότι η διεπαγγελματική συμφωνία προέρχεται από σύνδεσμο ενώσεων επιχειρήσεων φαίνεται να μετριάζει το ενδιαφέρον του ερωτήματος από την άποψη της εναρμονισμένης πρακτικής.

2.2.3. Όσον αφορά το τρίτο ερώτημα, ο εναγόμενος της κύριας δίκης αρχίζει με την περιγραφή των τεχνικών μεθόδων παραγωγής κονιάκ.

Εξηγεί ότι πρόκειται για απόσταγμα που παρασκευάζεται από οίνο παραγόμενο από την τρύγηση συγκεκριμένων αμπέλων στη γεωγραφική περιοχή που καθορίζεται με διάταγμα της 1ης Μαΐου 1909 και υπέρ του οποίου ισχύει το νομικό καθεστώς της ελεγχόμενης ονομασίας προελεύσεως που θεσπίζεται με νομοθετικό διάταγμα της 30ής Ιουλίου 1935, καθώς και ότι οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες ένα απόσταγμα δικαιούται να φέρει την ονομασία « cognac » καθορίζονται με κανονιστικές διατάξεις που αφορούν τους κανόνες ελέγχου, αποστάξεις, παλαιώσεις και διαθέσεις στο εμπόριο.

Παρατηρεί ότι η τιμή κόστους του αποστάγματος που πωλεί ο αμπελουργός μετά την απόσταξη καθορίζεται από δύο στοιχεία, τα οποία είναι η τιμή του οίνου που χρησιμοποιεί και το κόστος της αποστάξεως.

Κατά τον εναγόμενο της κύριας δίκης, είναι προφανές ότι ο καθορισμός κατώτατης τιμής του εν λόγω αποστάγματος, νέου ή παλαιωμένου, υπερβαίνουσας το επίπεδο τιμής που προκύπτει από τα προαναφερθέντα στοιχεία που λαμβάνονται κανονικά υπόψη για τον υπολογισμό της τιμής του, είναι ικανός να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

Καταρχάς, παρατηρεί σχετικά ότι, καίτοι η μεγάλη πλειοψηφία των εμπόρων-αγοραστών είναι εγκατεστημένοι στο Cognac ή στην περιοχή που καθορίζεται με το διάταγμα του 1909, τίποτα δεν εμποδίζει έναν έμπορο εγκατεστημένο έξω από την οριοθετημένη περιοχή να αγοράσει τα αποστάγματα αυτά για να τα αναμίξει χωρίς να απολέσει το δικαίωμα επί της ονομασίας « cognac », είτε τα αποστάγ-

ματα αυτά παραμείνουν στη Γαλλία, είτε εξαχθούν. Η πώληση αποσταγμάτων από την ομάδα των αμπελουργών στην ομάδα των εμπόρων δεν αποτελεί, επομένως, αυστηρά εγχώριο εμπορικό φαινόμενο, αλλά αποκτά στην περίπτωση αυτή διεθνή χαρακτήρα.

Στη συνέχεια παρατηρεί ότι σημασία έχει κυρίως το ότι τα αποστάγματα που παρασκευάζονται κατ' αυτόν τον τρόπο και των οποίων η κατώτατη τιμή αγοράς επιβάλλεται στους εμπόρους αποτελούν την πρώτη ύλη του κονιάκ, τελικού προϊόντος, η σημασία του οποίου στο διεθνές εμπόριο δεν μπορεί να αμφισβητηθεί.

Σημειώνει ότι η Επιτροπή, με την προαναφερθείσα απόφασή της της 15ης Δεκεμβρίου 1982, υπενθυμίζει ότι το 80 % των πωλήσεων κονιάκ γίνονται εκτός Γαλλίας, ότι οι πωλήσεις μέσα στην Κοινή Αγορά αντιπροσωπεύουν το 52 % περίπου των συνολικών πωλήσεων και ότι οι εξαγωγές από τη Γαλλία προς τα εννέα άλλα κράτη μέλη αντιπροσωπεύουν το 40 % του συνόλου των εξαγωγών.

Κατά τον εναγόμενο της κύριας δίκης, το γεγονός ότι η Επιτροπή, στην απόφασή της της 15ης Δεκεμβρίου 1982, δεν εξέτασε μια απολύτως όμοια με την υπό κρίση περίπτωση δεν έχει αποφασιστική σημασία, διότι, μολονότι η αίτηση της UGAL, η οποία οδήγησε στη λήψη της εν λόγω αποφάσεως, στρεφόταν κατά της συμφωνίας της 7ης Νοεμβρίου 1980 (καθώς και κατά των συμφωνιών της 12ης Δεκεμβρίου 1978 και 18ης Οκτωβρίου 1979) όσον αφορά τις αποστολές τελικού προϊόντος κονιάκ και όχι κατά των άρθρων της 4 και 5 που καθορίζουν την « τιμή διατιμήσεως » στην παραγωγή των νέων ή παλαιωμένων αποσταγμάτων, εντούτοις οι δύο περιπτώσεις είναι ανάλογες, διότι, επίσης, ακόμα και αν οι αμπελουργοί πραγματοποιούν τις πωλήσεις των αποσταγμάτων ουσιαστικά στη γαλλική εγχώρια αγορά, ο καθορισμός κατώτατης τιμής πράγματι επηρεάζει το διεθνές εμπόριο.

Ο εναγόμενος της κύριας δίκης θεωρεί συνεπώς ότι το κονιάκ είναι το μόνο απόσταγμα που παράγεται σε χώρα της Κοινότητας το οποίο υπόκειται σε περιορισμούς λόγω της αμφισβητούμενης οργανώσεως, δεδομένου ότι, κατά τα λοιπά, πρόκειται για οινοπνευματώδη αποστάγματα γαλλικού οίνου αρμανιάκ ή ιταλικής grappa, για οινοπνευματώδη αποστάγματα φρούτων (δαμάσκηνου, αχλαδιού, mirabelle), που παρασκευάζονται στη Γερμανία όπως και στη Γαλλία, ή για οινοπνεύματα δημητριακών (ουίσκι ή akvavit που παρασκευάζεται στην Αγγλία ή στη Δανία), το εμπόριο των οποίων είναι απολύτως ελεύθερο από απόψεως καθορισμού τιμών.

Ο εναγόμενος της κύριας δίκης κρίνει ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, οι έμποροι κονιάκ βρίσκονται σε μειονεκτική θέση έναντι των γάλλων ή αλλοδαπών εμπόρων που διαθέτουν στην αγορά ανταγωνιστικά αποστάγματα, δεδομένου ότι, για τον καθορισμό της τιμής πωλήσεως που εφαρμόζουν, είναι υποχρεωμένοι να λαμβάνουν υπόψη τους τιμή αγοράς της πρώτης ύλης η οποία τους επιβάλλεται, αντί να διαμορφώνεται ελεύθερα.

Παρατηρεί ότι το επιχείρημα αυτό θα είχε μικρή σημασία αν αφορούσε απλώς και μόνον ένα δευτερεύον στοιχείο της τιμής κόστους του κονιάκ, όπως το κόστος επιθέσεως επιγραφών ή της συσκευασίας, αλλά ότι, αντιθέτως, διατηρεί όλο το βάρος του όταν η τιμή αγοράς που επιβάλλεται αποτελεί την τιμή του κυριότερου συστατικού του τελικού προϊόντος.

Ο εναγόμενος αναφέρει σχετικά οικονομικές στατιστικές που αποκαλύπτουν ότι η τιμή αγοράς των αποσταγμάτων αντιπροσωπεύει, σε σχέση με την τιμή πωλήσεως του κονιάκ αναλογία όχι κατώτερη του 40 έως 50 % γις τις πωλήσεις εμφιαλωμένου κονιάκ (88 % του διατεθειμένου στο εμπόριο κονιάκ) και του 60 έως 70 % για τις πωλήσεις σε βαρέλια (12 % των πωλήσεων), και τονίζει ότι αποκλειστικά και μόνο στον τομέα των τιμών μπορούν οι μικρές επιχειρήσεις να ανταγωνιστούν τις ισχυρότερες, οι οποίες, διαθέτοντας ισχυρά διαφημιστικά μέσα, κυριαρχούν στην αγορά και ότι η ύπαρξη ανεμπόδιστου ανταγωνισμού βάσει των τιμών είναι προς το καλώς εννοούμενο συμφέρον του καταναλωτή.

Ο εναγόμενος της κύριας δίκης παρατηρεί ότι το υποβληθέν ερώτημα αναφέρεται ρητά στο γεγονός ότι για το κονιάκ ισχύει ελεγχόμενη ονομασία προελεύσεως και στο γεγονός, για το οποίο εκ των πραγμάτων δεν χωρεί συζήτηση, ότι πίνεται « αποκλειστικά άκρατο », πράγμα το οποίο φανερώνει ότι το παραπέμπον δικαστήριο επιθυμεί να πληροφορηθεί κατά πόσον ο αποκλειστικός χαρακτήρας της ελεγχόμενης ονομασίας προελεύ-

σεως « cognac » αποκλείει αυτομάτως την εφαρμογή του κοινοτικού κανόνα στο προϊόν αυτό, δεδομένου ότι δεν είναι δυνατό να παρασκευαστεί, σε άλλο κράτος μέλος, απολύτως παρόμοιο απόσταγμα, τουλάχιστον ως προς την ονομασία.

Ο εναγόμενος της κύριας δίκης επικαλείται τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου (υπόθεση 168/78, Επιτροπή κατά Γαλλίας· υπόθεση 169/78, Επιτροπή κατά Ιταλίας· υπόθεση 171/78, Επιτροπή κατά Δανίας· αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1980· υπόθεση 216/81, Cogis κατά Amministrazione delle finanze dello Stato, απόφαση της 15ης Ιουλίου 1982) και υποστηρίζει ότι η εφαρμογή των αρχών που θεσπίζει η νομολογία αυτή, στο πλαίσιο των διαδικασιών εφαρμογής ή ερμηνείας του άρθρου 95 της Συνθήκης ΕΟΚ, επιβάλλεται στην παρούσα υπόθεση, διότι είναι νοητό να ερμηνεύεται η έννοια « ομοειδή προϊόντα » κατά διαφορετικό τρόπο, αναλόγως του αν πρόκειται να εκτιμηθούν οι συνθήκες εμπορικού ανταγωνισμού ή η προστατευτική παρέμβαση ενός κράτους με τη λήψη φορολογικών μέτρων.

Τονίζει ότι, με τις αποφάσεις αυτές, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι « μεταξύ όλων των αποσταγμάτων υπάρχουν κοινά χαρακτηριστικά αρκετά έντονα, ώστε να γίνεται δεκτό ότι, εν πάση περιπτώσει, είναι, τουλάχιστον εν μέρει ή δυνητικώς, ανταγωνιστικά » και προσθέτει ότι το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό αφού υπενθύμισε ότι:

1) στην ευρύτερη ομάδα των αλκοολούχων ποτών, κύριο στοιχείο των αποσταγμάτων που παρασκευάζονται με τη μέθοδο της αποστάξεως είναι ότι περιέχουν οινόπνευμα καταναλώσιμο από ανθρώπους σε σχετικά υψηλό βαθμό συμπυκνώσεως και αποτελούν σύνολο προϊόντων τα οποία μπορούν να προσδιοριστούν και συνδέονται με κοινά χαρακτηριστικά·

2) τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά επιτρέπουν πράγματι τον καθορισμό τυπικών ποικιλιών αποσταγμάτων, δεδομένου μάλιστα ότι ορισμένα από αυτά προστατεύονται και με ονομασίες προελεύσεως.

Τονίζει ότι το Δικαστήριο καταδίκασε έτσι τα φορολογικά μέτρα που έλαβαν:

— η Γαλλία για την προστασία των εθνικών αποσταγμάτων έναντι του ουίσκι και της τζινέβρας,

— η Δανία για την προστασία του akvavit και του schnaps έναντι του τζιν, της βότκας, της τζινέβρας, του punch, του ρουμιού, των αποσταγμάτων φρούτων,

— η Ιταλία για την προστασία των αποσταγμάτων από οίνο και τσίπουρο έναντι των αποσταγμάτων από δημητριακά και σακχαροκάλαμο.

Ο εναγόμενος της κύριας δίκης υποστηρίζει ότι, πέρα από την ιδιαιτερότητα που απορρέει από την ονομασία προελεύσεως ή τον τρόπο καταναλώσεως, τα κοινά χαρακτηριστικά που συνδέουν όλα τα αποστάγματα αρκούν για να υπάρξει, στον εμπορικό τομέα, άμεσος ανταγωνισμός του κονιάκ με τα άλλα υπάρχοντα αποστάγματα.

Καταλήγει επομένως στο συμπέρασμα ότι ο καθορισμός κατώτατης τιμής αγοράς των αποσταγμάτων που προορίζονται για την παρασκευή του κονιάκ, ο οποίος εμποδίζει τον ελεύθερο ανταγωνισμό, επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, περιορίζει την αγορά, χωρίς, εντούτοις, να βελτιώνει την ποιότητα, και παρεμβάλλει, κατά συνέπεια, εμπόδια στην αμοιβαία οικονομική διείσδυση που επιδιώκει η Συνθήκη.

2.3. Η *Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* υποβάλλει τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

2.3.1. Αναλύει τη φύση του κονιάκ και των τεχνικών μεθόδων παρασκευής του, καθώς και το νομικό καθεστώς του. Όσον αφορά το τελευταίο, υποστηρίζει ότι, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, μόνο οι λευκοί οίνοι που προορίζονται για την παρασκευή αποσταγμάτων και, στη συνέχεια, κονιάκ αποτελούν γεωργικά προϊόντα και ότι τα δύο άλλα προϊόντα (απόσταγμα και κονιάκ) δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙ της Συνθήκης ΕΟΚ, που απαριθμεί περιοριστικώς τα γεωργικά προϊόντα υπό την έννοια του άρθρου 38. Από αυτό έπεται, κατά την Επιτροπή, ότι:

α) όσον αφορά τους λευκούς οίνους:

— υπάγονται στους κανόνες της κοινής οργάνωσης αγοράς οίνου, που διέπεται από τον κανονισμό 337/79 και όλους τους κανονισμούς εφαρμογής του·

— σύμφωνα με το άρθρο 42 της Συνθήκης, υπάγονται στο δίκαιο του ανταγωνισμού — με ορισμένους περιορισμούς όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου

85 της Συνθήκης — δυνάμει του κανονισμού 26·

β) όσον αφορά τα αποστάγματα και το κονιάκ, υπάγονται στο κοινό κοινοτικό δίκαιο.

Το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών επηρεάζεται αισθητά λόγω της σημασίας των πωλήσεων κονιάκ στις διάφορες χώρες της κοινής αγοράς.

Η Επιτροπή προσθέτει ότι, κατά του BNIC, έχουν υποβληθεί άλλες δύο καταγγελίες από την Union syndicale des négociants en cognac et eaux-de-vie και ότι η μία από τις καταγγελίες αυτές αφορά τις διεπαγγελματικές συμφωνίες για τις περιόδους 1981-1982 και 1982-1983, ενώ η άλλη στρέφεται κατά των υπουργικών αποφάσεων περί επεκτάσεως των εν λόγω συμφωνιών.

Η Επιτροπή εξηγεί ότι η στρεφόμενη κατά των διεπαγγελματικών συμφωνιών καταγγελία (υπόθεση IV/30.622), η οποία υποβλήθηκε στις 14 Απριλίου 1982, στηρίζεται στο άρθρο 3 του κανονισμού 17 και αφορά τον καθορισμό με διεπαγγελματική συμφωνία, για την « ομάδα των εμπόρων », των τιμών αγοράς των αποστάξιμων λευκών οίνων και των νέων ή παλαιωμένων αποσταγμάτων που παρέχουν δικαίωμα χρήσεως της ελεγχόμενης ονομασίας προελεύσεως « cognac », καθώς και τον καθορισμό του κόστους αποστάξεως.

Η Επιτροπή αναφέρει ότι η υπόθεση αυτή εξετάζεται προς το παρόν από τις υπηρεσίες της γενικής της διευθύνσεως ανταγωνισμού και ότι στο έγγραφο με το οποίο ζήτησε από το BNIC, στις 22 Σεπτεμβρίου 1982, πληροφορίες βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, δεν έχει δοθεί μέχρι σήμερα απάντηση.

Όσον αφορά την καταγγελία της 24ης Ιανουαρίου 1983 που στρέφεται κατά των υπουργικών αποφάσεων περί επεκτάσεως, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι έχει απευθυνθεί στη γενική διεύθυνση γεωργίας, διότι θέτει το ζήτημα του κατά πόσο το σύστημα που έχουν θεσπίσει οι γαλλικές αρχές συμβιβάζεται με την κοινή οργάνωση αγοράς οίνου.

Η Επιτροπή θεωρεί έτσι ότι τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο από το παραπέμπον δικαστήριο στην παρούσα υπόθεση δεν αποτελούν νέα ζητήματα γι' αυτή, δεδομένου ότι έχει ήδη αναγκαστεί να αποφανθεί επί του πρώτου ερωτήματος με την προαναφερθείσα απόφασή της της 15ης Δεκεμβρίου 1982, ότι το δεύτερο ερώτημα συνδέεται, στην πραγματικότητα, στενά με το προηγούμενο, και ότι, τέλος, το τρίτο ερώτημα αναφέρεται σε ένα σκέλος της υπόθεσης που εξετάζει σήμερα η γενική διεύθυνση ανταγωνισμού κατόπιν της προαναφερθείσας καταγγελίας της Union syndicale (υπόθεση IV/30.622).

2.3.2. Έτσι, όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, η Επιτροπή, παραπέμποντας στην απόφασή της της 15ης Δεκεμβρίου 1982 (σκέψεις 49 μέχρι 56), καθώς και στην απόφαση της 26ης Ιουλίου 1976 που αφορά το Bureau national interprofessionnel de l'armagnac, στην οποία αναφέρεται το παραπέμπον δικαστήριο, υποστηρίζει ότι το BNIC, κατά τον καθορισμό των τιμών με διεπαγγελματική συμφωνία, ενεργεί ως ένωση επιχειρήσεων υπό την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης.

Παρατηρεί ότι ο χαρακτηρισμός του BNIC ως ιδιωτικού ή διοικητικού οργανισμού, κατά το εσωτερικό γαλλικό δίκαιο, ανήκει στην αρμοδιότητα των γαλλικών δικαστηρίων και για το λόγο αυτό δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη στα πλαίσια αναλύσεως που γίνεται αποκλειστικά για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.

Αναφερόμενη στη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 15ης Μαΐου 1975, υπόθεση 71/74, Frubo, Recueil, σ. 563, σκέψεις 30 και 31, και της 29ης Οκτωβρίου 1980, υποθέσεις 209 μέχρι 215/78 και 218/78, Recueil 1980, σ. 3125, σκέψη 88), η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η έννοια της ένωσης επιχειρήσεων πρέπει να νοείται σε συνάρτηση με το σκοπό του άρθρου 85, παράγραφος 1, δηλαδή την απάλειψη των περιορισμών του ανταγωνισμού που απορρέουν από την κοινή βούληση των εν λόγω επιχειρήσεων, όταν αυτές οι επιχειρήσεις, συνερχόμενες στο πλαίσιο οργανισμού, λαμβάνουν μέτρα τα οποία έχουν τα αναφερόμενα στο άρθρο 85, παράγραφος 1, αποτελέσματα.

Η Επιτροπή διακρίνει, έτσι, μεταξύ των δραστηριοτήτων του BNIC που ασκούνται στο πλαίσιο της αποστολής του όπως καθορίζεται από τις διατάξεις που τις διέπουν, καθώς και των διαδικασιών που καταλήγουν σε μέτρα τα οποία λαμβάνει ο τοποθετημένος στο BNIC κυβερνητικός επίτροπος στα πλαίσια της κανο-

νιστικής εξουσίας που διαθέτει, και, αφετέρου, των « συμβατικών » διαδικασιών καθορισμού τιμών κατά τις διατάξεις του νόμου 75-600, οι οποίες, όπως στην παρούσα υπόθεση, καταλήγουν σε συμφωνίες που συνάπτονται από τις διεπαγγελματικές οργανώσεις και επεκτείνονται με διυπουργικές αποφάσεις.

Κατά την Επιτροπή, αυτή η διαφορά διαδικασιών προκύπτει σαφώς από την από 11 Νοεμβρίου 1980 απόφαση του τοποθετημένου στο BNIC κυβερνητικού επιτρόπου, η οποία περιλαμβάνει ορισμένα μέτρα που αφορούν τους οίνους και τα αποστάγματα (ανώτατα όρια παραγωγής ή διαθέσεως στο εμπόριο), αλλά η οποία, για τις τιμές αυτές καθαυτές, προβλέπει απλώς ότι « με διεπαγγελματική συμφωνία θα καθοριστεί κατώτατη τιμή για τους οίνους της περιοχής του Cognac που προορίζονται για την παρασκευή κονιάκ... ».

Προσθέτει ότι η επίδικη συμφωνία, η οποία αφορά αδιακρίτως τις τιμές των λευκών οίνων, των αποσταγμάτων και του κονιάκ, χωρίς να διακρίνει ειδικώς τους λευκούς οίνους που αναφέρει η απόφαση του κυβερνητικού επιτρόπου, εμφανίζεται από τους ίδιους τους υπογράφοντες ως συμβατικό κείμενο, « το οποίο υιοθέτησαν με ομόφωνη απόφαση οι εκπροσωπούμενες επαγγελματικές ομάδες », οι ομάδες δε αυτές, και όχι ο κυβερνητικός επίτροπος, ζητούν την επέκταση της συμφωνίας (άρθρο 11 της συμφωνίας).

Η Επιτροπή θεωρεί έτσι ότι, όταν οι τιμές καθορίζονται με συνάθροιση, στα πλαίσια του BNIC, της ομάδας των αμπελουργών και της ομάδας των εμπόρων, είτε για τους οίνους, είτε για τα αποστάγματα ή το τελικό προϊόν κονιάκ, το BNIC, το οποίο συγκροτείται από επαγγελματικές ομάδες που απαρτίζονται — οι ίδιες — από επιχειρήσεις, ενεργεί ως ένωση επιχειρήσεων υπό την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ανάλυση αυτή ενισχύεται από την εξέταση της πρακτικής που ακολουθείται στα πλαίσια του BNIC, ως προς τις διεπαγγελματικές συμφωνίες καθορισμού των τιμών και η οποία αποδεικνύει ότι:

— από την αρχή, οι διεπαγγελματικές συμφωνίες είχαν πάντοτε αποκλειστικά συμβατικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι καταρτίζονταν αποκλειστικά και μόνο από τα εμπλεκόμενα επαγγέλματα·

— εξέλιξη σημειώθηκε προς την κατεύθυνση της διευρύνσεως του πεδίου εφαρμογής των συμφωνιών (προοδευτική ένταξη των αποσταγμάτων και του τελικού προϊόντος κονιάκ) και της όλο και περισσότερο εμφανούς προθέσεως να καταστούν οι συμφωνίες αυτές υποχρεωτικές (εμφάνιση ελέγχων)·

— οι μεταβολές ή τα ειδικά πρόσθετα κίνητρα εμφανίζονται πάντοτε ως αποτέλεσμα της επιθυμίας των εμπλεκομένων επαγγελμάτων και/ή ως άμεση απόρροια οικονομικών αναγκών, χωρίς να συμπίπτουν με τροποποιήσεις νόμων ή κανονισμών.

Η Επιτροπή τονίζει σχετικά ότι εφαρμογή του νόμου 75-600 έγινε μόνο μετά το 1978, για να καταστούν οι συμφωνίες που συνάπτονται στα πλαίσια του BNIC υποχρεωτικές για τους επαγγελματίες που δεν είναι μέλη των εκπροσωπουμένων σ' αυτό ενώσεων και για να προβλεφθούν κυρώσεις με αποτέλεσμα να αυξηθούν έτσι οι περιοριστικές επιπτώσεις των συμφωνιών επί του ανταγωνισμού, χωρίς να αναιρείται ο χαρακτήρας τους ως αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων υπό την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης, λόγω μετατροπής τους σε πράξεις της δημόσιας αρχής.

2.3.3. Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, με το οποίο ερωτάται αν ο καθορισμός κατώτατων τιμών μέσω των συμφωνιών αυτών αποτελεί εναρμονισμένη πρακτική, η Επιτροπή θεωρεί ότι η καταφατική απάντηση που προτείνει για το πρώτο ερώτημα καθιστά άνευ αντικειμένου το δεύτερο.

Εντούτοις, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, σε περίπτωση που δεν γίνει δεκτό ότι πρόκειται για ένωση επιχειρήσεων, θα πρέπει τουλάχιστο να θεωρηθεί ότι, όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης, πρόκειται μάλλον για « συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων » παρά για « εναρμονισμένη πρακτική », όπως αναφέρει η απόφαση περί παραπομπής.

Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι ο συμβατικός χαρακτήρας των επίδικων συμφωνιών έχει πλήρως αποδειχτεί, περιορίζεται να παρατηρήσει ότι οι τελευταίες χαρακτηρίζονται αφηρημένως ως « συμφωνίες » ανεξαρτήτως του αν, κατά το γαλλικό δίκαιο, δεσμεύουν νομικώς τα μέρη χωρίς τη μεσολάβηση υπουργικής αποφάσεως περί επεκτάσεως.

Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, στο κοινοτικό δίκαιο περί ανταγωνισμού, για την ύπαρξη « συμφωνίας » απαιτείται και αρκεί να υπάρχει σύμπτωση βουλήσεως δεσμεύουσα μεταξύ τους δύο ή περισσότερα μέρη.

Αναφέρει την από 15 Ιουλίου 1970 απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 41/69 (ACF Chemifarma κατά Επιτροπής, Recueil, σ. 661), με την οποία έκρινε ότι μια « gentlemen's agreement » ήταν συμφωνία υπό την έννοια του άρθρου 85, διότι αποτελούσε πιστή έκφραση της κοινής βουλήσεως των μερών της συμφωνίας όσον αφορά τη συμπεριφορά τους στην κοινή αγορά, και συνάγει το συμπέρασμα ότι, στην παρούσα υπόθεση, πληρούνται οι προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό των τρόπων καθορισμού των τιμών ως « συμφωνιών » και, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 71/74, Frubo, ως συμφωνιών επιχειρήσεων, προκειμένου να εφαρμοστεί το άρθρο 85, παράγραφος 1.

2.3.4. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το πρόβλημα που τίθεται με το τρίτο ερώτημα δεν αφορά τόσο την ύπαρξη περιορισμού του ανταγωνισμού, ο οποίος θεωρείται δεδομένος, όσο το αν ο περιορισμός αυτός εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

Τονίζει σχετικά ότι ο επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών καθορίζει τα όρια της εφαρμογής του κοινοτικού έναντι του εθνικού δικαίου και ότι ο περιορισμός του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της κοινής αγοράς αποτελεί τη θεμελιώδη προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 85.

Όσον αφορά τα περιοριστικά αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της κοινής αγοράς, παρατηρεί ότι η επίδικη συμφωνία συνίσταται στον άμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως και εμπίπτει στην πρώτη κατηγορία περιοριστικών συμφωνιών, που αναφέρεται στο άρθρο 85, παράγραφος 1, στοιχείο α, της Συνθήκης.

Κατά την Επιτροπή, η συμφωνία αυτή έχει, στην προκειμένη περίπτωση, τα εξής αποτελέσματα:

α) περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ παραγωγών, οι οποίοι εμποδίζονται να πωλήσουν στις επιθυμητές, γι' αυτούς, τιμές·

β) περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ εμπόρων στο επίπεδο του ανεφοδιασμού, πράγμα που θα μπορούσε, μακροχρονίως, να οδηγήσει σε εξαφάνιση των εμπόρων μικρής οικονομικής επιφάνειας·

γ) επίπτωση αυτού του περιορισμού του ανταγωνισμού στο επίπεδο της τιμής αγοράς του αποστάγματος επί της τιμής του τελικού προϊόντος κονιάκ, δεδομένου ότι η τιμή του αποστάγματος είναι το κύριο στοιχείο της τιμής κόστους του κονιάκ.

Όσον αφορά την πραγματική ύπαρξη επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, η Επιτροπή υπενθυμίζει, καταρχάς, ότι το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι « το γεγονός ότι μια συμφωνία ως προς τις τιμές έχει απλώς και μόνο ως αντικείμενο τη διάθεση προϊόντων στην αγορά ενός μόνο κράτους μέλους δεν αρκεί για να αποκλειστεί το ενδεχόμενο επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών » (απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1975, υπόθεση 73/74, Papiers peints κατά Επιτροπής, Recueil, σ. 1491, σκέψη 25).

Υποστηρίζει ότι, στην προκειμένη περίπτωση, επηρεάζεται το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Παρατηρεί ότι, καίτοι ο περιορισμός του ανταγωνισμού μέσω του καθορισμού κατώτατων τιμών αφορά άμεσα τα αποστάγματα τα οποία δεν αποτελούν αυτά καθαυτά αντικείμενο παρόμοιου εμπορίου, τα εν λόγω αποστάγματα αποτελούν πάντως πρωτεύον στοιχείο της τιμής κόστους του τελικού προϊόντος κονιάκ. Έτσι, τα περιοριστικά αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού (εμπόδια στην ελεύθερη διαμόρφωση των τιμών προϊόντων λιγότερο γνωστής μάρκας, τα οποία διαιωνίζουν την κυριαρχία των γνωστών επί των λιγότερο γνωστών μαρκών στην αγορά και εμποδίζουν την ανάπτυξη των τελευταίων ή την πρόσβαση νέων μαρκών) συναντώνται στο επίπεδο του τελικού προϊόντος κονιάκ, το οποίο αποτελεί αντικείμενο εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, δεδομένου ότι το 50 % περίπου του προϊόντος διατίθεται στα άλλα κράτη μέλη της Κοινότητας.

Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, ενόψει των ανωτέρω, παρέλκει η εξέταση του κατά πόσο το προϊόν που αποτελεί αντικείμενο παρόμοιου

ενδοκοινοτικού εμπορίου παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά βάσει των οποίων διακρίνεται, από απόψεως τρόπου καταναλώσεως ή οποιασδήποτε άλλης απόψεως, από άλλα ενδεχομένως ομοειδή προϊόντα.

2.3.5. Η Επιτροπή προτείνει, επομένως, να δοθούν οι ακόλουθες απαντήσεις στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο:

« 1) Συμφωνία, η οποία συνάπτεται στο πλαίσιο διεπαγγελματικής οργανώσεως μεταξύ εκπροσώπων των ενδιαφερομένων επαγγελμάτων και αφορά, ιδίως, καθορισμό των τιμών, αποτελεί απόφαση ενώσεων επιχειρήσεων υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Το γεγονός ότι η συμφωνία αυτή επεκτείνεται με απόφαση της δημόσιας αρχής κατ' εφαρμογή των κανόνων του εθνικού δικαίου δεν είναι ικανό να μεταβάλει το χαρακτηρισμό της συμφωνίας κατά το κοινοτικό δίκαιο.

2) Η απάντηση αυτή καθιστά άνευ αντικειμένου το δεύτερο ερώτημα.

3) Συμφωνία ή απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων καθορίζουσα κατώτατη τιμή έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Αυτή η συμφωνία ή απόφαση είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, όταν το προϊόν το οποίο αφορά, μολονότι δεν διατίθεται στην αγορά άλλων κρατών μελών, υπεισέρχεται στη σύνθεση τελικού προϊόντος το οποίο αποτελεί αντικείμενο ενδοκοινοτικού εμπορίου, έτσι ώστε η τιμή του να επηρεάζει κατά τρόπο όχι αμελητέο την τιμή πωλήσεως του τελικού αυτού προϊόντος. »

3. Προφορική διαδικασία

Κατά τη συνεδρίαση της 26ης Ιουνίου 1984, το Bureau national interprofessionnel du cognac, εκπροσωπούμενο από το δικηγόρο X. de Roux, ο G. Clair, εκπροσωπούμενος από το δικηγόρο P. Kappelhoff-Lançon, και η Επιτροπή εκπροσωπούμενη από τους G. Marenco και N. Coutrelis, ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Οκτωβρίου 1984.

Σκεπτικό

1 Με απόφαση της 21ης Ιουνίου 1983, που περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Ιουλίου του ίδιου έτους, το tribunal de grande instance του Saintes (Γαλλία) υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο αγωγής που άσκησε το Bureau national interprofessionnel du cognac (στο εξής: το BNIC), με έδρα το cognac, κατά του Guy Clair, διευθυντή των Établissements Clair et Cie, εμπόρου στην Brie-sous-Matha, με αίτημα την ακύρωση των συμβάσεων αγοράς αποσταγμάτων, τις οποίες ο δεύτερος είχε συνάψει σε τιμές κατώτερες από εκείνες που είχαν καθοριστεί όπως ιστορείται κατωτέρω.

3 Όπως προκύπτει από την παραπεμπτική απόφαση και το φάκελο της υπόθεσης, το BNIC είναι διεπαγγελματική οργάνωση στον τομέα των αποσταγμάτων κονιάκ και ιδρύθηκε με υπουργική απόφαση της 5ης Ιανουαρίου 1941. Οι πόροι του BNIC εξασφαλίζονται με επιβαρύνσεις παραπλήσιας φύσεως προς τη φορολογική. Σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργού Γεωργίας της 18ης Φεβρουαρίου 1975, (JORF, 26 Φεβρουαρίου 1975), που ίσχυε κατά το χρόνο των πραγματικών περιστατικών:

Στο BNIC μετέχουν:

α) δύο πρόσωπα, από τα οποία το ένα εκπροσωπεί τους αμπελουργούς και το άλλο τους εμπόρους της περιοχής, της οποίας τα όρια καθορίζονται από το διάταγμα της 1ης Μαΐου 1909·

β) βάσει καταλόγων που καταρτίζουν οι ενδιαφερόμενες επαγγελματικές οργανώσεις:
   — δεκαεννέα εκπρόσωποι των αμπελουργών και των συνεταιρισμών αποστάξεως·
   — δεκαεννέα εκπρόσωποι των εμπόρων και των επαγγελματιών αποστακτών·
   — ένας εκπρόσωπος της συνδικαλιστικής οργάνωσης παραγωγών ενισχυμένων οίνων·
   — ένας εκπρόσωπος των παραγωγών οίνου Pineau της Charente·
   — ένας εκπρόσωπος των μεσιτών·
   — ένας εκπρόσωπος των συναφών βιομηχανιών·
   — ένας εκπρόσωπος των ανωτέρων και των τεχνικών στελεχών (εμπόριο)·
   — ένας εκπρόσωπος των εργαζομένων στις οιναποθήκες της περιοχής του Cognac·
   — ένας τεχνικός αμπελουργίας·
   — ένας εργάτης αμπελουργός.

Πρόσωπα που ασκούν το επάγγελμα του εμπόρου, του μεσίτη, του αποστάκτη ή άλλο συναφές επάγγελμα δεν μπορούν να εκπροσωπούν τους παραγωγούς και αντιστρόφως.

Τα μέλη του bureau διορίζονται για τρία έτη με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας. Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί.

Παρίστανται στις συνεδριάσεις του bureau και μπορούν να μετάσχουν στις συζητήσεις με συμβουλευτική ψήφο:

— οι διευθυντές γεωργίας και οι διευθυντές εφοριών των νομών Charente και Charente-Maritime·
— ο επικεφαλής επιθεωρητής της υπηρεσίας καταστολής της απάτης·
— οι δημόσιοι υπάλληλοι που είναι επιφορτισμένοι με τον οικονομικό έλεγχο του bureau.

Επιπλέον, από τον Υπουργό διορίζονται ένας πρόεδρος και ένας κυβερνητικός επίτροπος.

4 Σύμφωνα με το άρθρο 5 του νόμου 75-600 της 10ης Ιουλίου 1975, περί γεωργικής διεπαγγελματικής οργανώσεως, όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με το νόμο 80-502 της 4ης Ιουλίου 1980, το BNIC μπορεί να υποβάλει αίτηση για να υπαχθεί σε ορισμένες ευεργετικές διατάξεις του νόμου αυτού.

5 Σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό του BNIC, όπως ίσχυε κατά το χρόνο των πραγματικών περιστατικών που αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης, τα μέλη του κατατάσσονται σε δύο ομάδες, στην ομάδα των εμπόρων και σ' αυτή των αμπελουργών. Οι ομάδες αυτές, αφού καθορίσουν, με εσωτερικές διαπραγματεύσεις η καθεμιά και με ειδική πλειοψηφία, τη θέση τους, μπορούν να συνάψουν συμφωνία, η οποία, σύμφωνα με τον ανωτέρω νόμο 75-600 της 10ης Ιουλίου 1975, μπορεί να αποβλέπει στην προαγωγή: της γνώσης της προσφοράς και της ζήτησης, της προσαρμογής και ρύθμισης της προσφοράς, της εφαρμογής, υπό τον έλεγχο του κράτους, των κανόνων διαθέσεως στο εμπόριο, των τιμών και των όρων πληρωμής, της ποιότητας των προϊόντων, των διεπαγγελματικών σχέσεων στον οικείο τομέα και την προώθηση του προϊόντος στην εσωτερική και εξωτερική αγορά.

6 Σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο 5, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του ίδιου νόμου, η συναφθείσα συμφωνία μπορεί, μετά από αίτηση της ολομέλειας του BNIC να « επεκταθεί » με υπουργική απόφαση. Αποτέλεσμα αυτής της επέκτασης είναι η υποχρεωτική ισχύς της συμφωνίας για όλους τους επαγγελματίες που απαρτίζουν τη διεπαγγελματική αυτή οργάνωση.

7 Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ανωτέρω εθνικού νόμου, οι συμβάσεις προμήθειας εμπορευμάτων μεταξύ ιδιωτών, οι οποίες αντιβαίνουν στις διατάξεις συμφωνίας, που συνήφθη και επεκτάθηκε κατά τον τρόπο αυτό, είναι αυτοδικαίως άκυρες και η ενδιαφερόμενη διεπαγγελματική οργάνωση έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από το δικαστήριο την αναγνώριση της ακυρότητας αυτής και την αποκατάσταση της ζημίας που ενδεχομένως υπέστη.

8 Το BNIC, κατ' εφαρμογή των διατάξεων και της διαδικασίας που αναφέρεται ανωτέρω, υιοθέτησε ομόφωνα, στις 7 Νοεμβρίου 1980, ένα κείμενο με τίτλο « Διεπαγγελματική συμφωνία ως προς τις τιμές των αποσταξίμων λευκών οίνων και των αποσταγμάτων κονιάκ ». Το κείμενο αυτό, που όριζε ότι η ισχύς του εκτείνεται σε ολόκληρο το έδαφος της μητροπολιτικής Γαλλίας, καθόριζε κατώτατη τιμή των οίνων που προορίζονται για απόσταξη, την τιμή των αποσταγμάτων που είχαν παραχθεί το 1980 και παλαιότερα, καθώς και κατώτατη τιμή για το κονιάκ. Προέβλεπε την ακυρότητα όλων των συμβάσεων που συνάπτονται κατά παράβαση των διατάξεών του, καθώς και τις κυρώσεις που προβλέπει το άρθρο 4 του προαναφερθέντος νόμου της 10ης Ιουλίου 1975. Υπογράφηκε από τους εκπροσώπους των δύο ομάδων στη συνέλευση του BNIC και από το διευθυντή του, επεκτάθηκε δε, υπό την ανωτέρω έννοια, με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας της 27ης Νοεμβρίου 1980.

9 Επειδή ο Clair αγόρασε από διάφορους αμπελουργούς αποστάγματα κονιάκ σε τιμές κατώτερες από εκείνες που καθορίζονται με την απόφαση αυτή, το BNIC τον ενήγαγε ενώπιον του tribunal de grande instance του Saintes ζητώντας την ακύρωση των εν λόγω συμβάσεων.

10 Ο Clair, εναγόμενος στην κύρια δίκη, αμφισβήτησε το βάσιμο αυτής της αιτήσεως ακυρώσεως, ισχυριζόμενος ότι στηρίζεται σε συμφωνία αντίθετη προς τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης. Το BNIC υποστήριξε, αφενός, ότι στο κονιάκ δεν έχουν εφαρμογή οι ανωτέρω διατάξεις της Συνθήκης και, αφετέρου, ότι η υπουργική απόφαση, για παράβαση της οποίας είχε εναγάγει τον Clair, είναι πράξη διοικητική, το κύρος της οποίας δεν μπορούν να ελέγξουν τακτικά τα πολιτικά δικαστήρια.

11 Το tribunal de grande instance του Saintes θεώρησε ως δεδομένο ότι τα αποστάγματα κονιάκ είναι βιομηχανικά προϊόντα και, κατά συνέπεια, εμπίπτουν κατ' αρχήν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ. Το εθνικό δικαστήριο έκρινε επίσης ότι, μολονότι το BNIC έχει οιονεί διοικητικό χαρακτήρα και η απόφαση επεκτάσεως της 27ης Νοεμβρίου 1980 αποτελεί διοικητική πράξη, εντούτοις οι εκπρόσωποι των δύο ομάδων στον οργανισμό αυτό συνήψαν και υπέγραψαν την εν λόγω συμφωνία χωρίς καμία παρέμβαση του κυβερνητικού επιτρόπου παρά τω BNIC, και ότι η συμφωνία αυτή διακρίνεται από την απόφαση επεκτάσεως, έστω και αν συνάπτεται παρουσία του προέδρου του BNIC, ο οποίος δεν διαθέτει κανονιστική εξουσία.

12 Βάσει των στοιχείων αυτών, το tribunal de grande instance του Saintes, με απόφαση της 21ης Ιουνίου 1983, ανέβαλε την έκδοση οριστικής αποφάσεως και υπέβαλε στο Δικαστήριο τρία προδικαστικά ερωτήματα, με τα οποία ερωτάται:

« 1) αν η συνάθροιση, στα πλαίσια του Bureau national interprofessionnel du cognac, της ομάδας των αμπελουργών και της ομάδας των εμπόρων μπορεί να θεωρηθεί ως ένωση επιχειρήσεων, δεδομένου ότι τη συμφωνία που συνήψαν υπέγραψε και ο πρόεδρος του Bureau national interprofessionnel du cognac·

2) αν ο καθορισμός, μεταξύ της ομάδας των αμπελουργών και της ομάδας των εμπόρων, κατώτατης τιμής πωλήσεως των αποσταγμάτων πρέπει να θεωρηθεί ως εναρμονισμένη πρακτική·

3) αν ο καθορισμός κατώτατης τιμής πωλήσεως των αποσταγμάτων μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και αν έχει ως αποτέλεσμα ή ως αντικείμενο την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού μέσα στην κοινή αγορά, ενώ τα αποστάγματα, τα οποία αφορά η συμφωνία της 7ης Νοεμβρίου 1980, ανταποκρίνονται στην ελεγχόμενη ονομασία προελεύσεως

cognac, λαμβανομένης υπόψη της φύσεως του κονιάκ, αποστάγματος σταφυλής, το οποίο πίνεται σχεδόν αποκλειστικά άκρατο ».

Επί του πρώτου ερωτήματος

13 Με το πρώτο ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ερωτά, στην ουσία, αν η συμφωνία που υπογράφεται στα πλαίσια οργανισμού όπως ο ανωτέρω και κατά την περιγραφείσα διαδικασία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και, ειδικότερα, αν η συμφωνία που συνάπτουν οι δύο ομάδες των αμπελουργών και των εμπόρων αποτελεί συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων.

14 Το BNIC υποστηρίζει καταρχάς ότι δεν χρειαζόταν να τεθεί το ερώτημα αν τα αποστάγματα κονιάκ αποτελούν γεωργικά ή βιομηχανικά προϊόντα από πλευράς Συνθήκης ΕΟΚ. Εν πάση περιπτώσει, το άρθρο 85 της Συνθήκης δεν έχει εφαρμογή, διότι το κονιάκ εμφανίζει μεγάλη οικονομική σημασία για τους γεωργούς της οικείας περιοχής. Πράγματι, από την τιμή των αποσταγμάτων κονιάκ εξαρτάται άμεσα το εισόδημα 63 000 αμπελουργών. Από το 1973 όμως, οι αμπελουργοί της Charente είναι κατάχρεοι. Επιπλέον, πρέπει να αντιμετωπίσουν διαρθρωτική ανισοσκέλεια μεταξύ προσφοράς και ζητήσεως. Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο καθορισμός κατώτατης τιμής για τα αποστάγματα κονιάκ αποσκοπεί στην εξασφάλιση ελάχιστου εισοδήματος στους γεωργούς της Charente.

15 Το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί. Πράγματι, όπως προκύπτει από το παράρτημα ΙΙ της Συνθήκης (ex 22.09), τα αποστάγματα εξαιρούνται ρητά από την κατηγορία των γεωργικών προϊόντων. Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρούνται βιομηχανικά προϊόντα, ο χαρακτηρισμός δε αυτός δεν είναι δυνατό να τεθεί υπό αμφισβήτηση λόγω της οικονομικής σημασίας που μπορεί να έχουν τα προϊόντα αυτά για τους γεωργούς της εν λόγω περιοχής.

16 Το BNIC υποστηρίζει ότι η συμφωνία μεταξύ των δύο ομάδων δεν συνάπτεται με πρωτοβουλία των επιχειρήσεων, αλλά στα πλαίσια του BNIC και κατά τη διαδικασία που προβλέπει ο εσωτερικός κανονισμός του οργανισμού αυτού, ο οποίος, κατά τη νομολογία των γαλλικών διοικητικών δικαστηρίων, αποτελεί οργανισμό δημοσίου δικαίου, λαμβανομένων υπόψη του τρόπου ιδρύσεώς του, της χρηματοδοτήσεώς του, της οργανώσεώς του, της λειτουργίας του, του διορισμού των μελών του, καθώς και του ότι του έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες δημόσιας υπηρεσίας. Κατά συνέπεια, η δραστηριότητά του δεν εμπίπτει στο άρθρο 85 της Συνθήκης.

17 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Το άρθρο 85 εφαρμόζεται, σύμφωνα με το γράμμα του, σε συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων και σε αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων. Όπως παρατήρησαν ορθώς ο εναγόμενος της κύριας δίκης και η Επιτροπή, το νομικό πλαίσιο στο οποίο συνάπτονται αυτές οι συμφωνίες και λαμβάνονται αυτές οι αποφάσεις, καθώς και ο νομικός χαρακτηρισμός που δίνεται στο πλαίσιο αυτό, από τις διάφορες εθνικές έννομες τάξεις, δεν επηρεάζουν τη δυνατότητα εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού και, ιδίως, του άρθρου 85 της Συνθήκης.

18 Το BNIC παρατηρεί ότι όλα τα μέλη της συνελεύσεώς του εν ολομελεία, που διαπραγματεύθηκαν και συνήψαν τη συμφωνία που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης, έχουν διοριστεί από τον Υπουργό Γεωργίας. Επομένως, δεν εκπροσωπούν τις διάφορες επαγγελματικές οργανώσεις από τις οποίες προέρχονται, η συμφωνία δε που συνήψαν δεν μπορεί να θεωρηθεί ως συμφωνία μεταξύ ενώσεων επιχειρήσεων.

19 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Το άρθρο 85 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά τη συμφωνία αυτή, δεδομένου ότι οι σχετικές μ' αυτή διαπραγματεύσεις και η σύναψή της έγιναν από πρόσωπα τα οποία, μολονότι διορίστηκαν από τη δημόσια αρχή, είχαν προταθεί για διορισμό από τις άμεσα ενδιαφερόμενες επαγγελματικές οργανώσεις — εκτός από δύο που διορίστηκαν απευθείας από τον υπουργό — και τα οποία, επομένως, πρέπει στην πραγματικότητα να θεωρηθούν ότι εκπροσωπούσαν τις οργανώσεις αυτές κατά τη διαπραγμάτευση και σύναψη της εν λόγω συμφωνίας.

20 Πρέπει να προστεθεί ότι οι συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ δύο ομάδων επιχειρηματιών, όπως οι δύο ομάδες των αμπελουργών και των εμπόρων, πρέπει να θεωρούνται ως συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων. Το γεγονός ότι οι ομάδες αυτές συνέρχονται στα πλαίσια οργανισμού όπως το BNIC, δεν εμποδίζει την υπαγωγή της συμφωνίας τους στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης.

21 Το BNIC ισχυρίζεται, εξάλλου, ότι τα αποτελέσματα των συμφωνιών οι οποίες υπογράφονται στα πλαίσιά του δεν είναι υποχρεωτικά και ότι ο ρόλος του είναι καθαρά συμβουλευτικός έναντι των κεντρικών δημοσίων αρχών, οι οποίες, αυτές και μόνο, μπορούν να καταστήσουν, με υπουργική απόφαση, υποχρεωτικές τις εν λόγω συμφωνίες.

22 Πρέπει να σημειωθεί σχετικά ότι, για την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, παρέλκει η εξέταση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων της συμφωνίας, όταν αυτή έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό, την παρεμπόδιση ή τη νόθευση του ανταγωνισμού. Από την ίδια όμως τη φύση της, μια συμφωνία που καθορίζει κατώτατη τιμή για ένα προϊόν και έχει υποβληθεί στις δημόσιες αρχές για να επικυρώσουν την κατώτατη αυτή τιμή, ώστε η τελευταία να καταστεί υποχρεωτική για το σύνολο των επι-

χειρηματιών που μετέχουν στη σχετική αγορά, έχει ως αντικείμενο τη νόθευση του ανταγωνισμού στην αγορά αυτή.

23 Το γεγονός ότι μεσολαβεί πράξη της δημόσιας αρχής, σκοπός της οποίας είναι να προσδώσει υποχρεωτική ενέργεια στη συμφωνία αυτή έναντι του συνόλου των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών, έστω κι αν αυτοί δεν μετέχουν στη συμφωνία, δεν μπορεί να συντελέσει στην εξαίρεση της συμφωνίας αυτής από την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, όπως τονίζουν ορθώς ο εναγόμενος της κύριας δίκης και η Επιτροπή.

24 Τέλος, το εθνικό δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο αν το γεγονός ότι η διεπαγγελματική συμφωνία, συναπτόμενη κατά τον τρόπο αυτό, υπογράφεται από τον πρόεδρο του Bureau national interprofessionnel du cognac, ασκεί επιρροή στο νομικό χαρακτηρισμό της εν λόγω συμφωνίας από πλευράς άρθρου 85 της Συνθήκης.

25 Το γεγονός ότι ο πρόεδρος ή ο διευθυντής οργανισμού, στα πλαίσια του οποίου συνάπτεται συμφωνία που έχει ως αντικείμενο την παρεμπόδιση του ελεύθερου ανταγωνισμού, υπογράφει, χωρίς αυτό να προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία, τη συμφωνία αυτή, δεν επηρεάζει τη δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης στη συμφωνία αυτή.

26 Από το σύνολο των προηγουμένων σκέψεων προκύπτει ότι στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διεπαγγελματικές συμφωνίες καθορισμού κατώτατης τιμής προϊόντος, όπως τα αποστάγματα κονιάκ, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ δύο ομάδων επιχειρηματιών, στα πλαίσια και κατά τη διαδικασία ενός οργανισμού όπως το BNIC, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

27 Το εθνικό δικαστήριο ερωτά, εξάλλου, αν ο καθορισμός κατώτατων τιμών πωλήσεως αποσταγμάτων πρέπει να θεωρηθεί ως εναρμονισμένη πρακτική υπό την έννοια του άρθρου 85. Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο.

Επί του τρίτου ερωτήματος

28 Από τη δικογραφία και τη συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το ζήτημα που τέθηκε με το τρίτο ερώτημα αφορά ουσιαστικά τον καθορισμό των τιμών του αποστάγματος που χρησιμοποιείται για την παρασκευή κονιάκ, ενός ημιτελικού,

δηλαδή, προϊόντος, το οποίο κανονικά δεν διατίθεται έξω από την περιοχή του Cognac. Το εθνικό δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν ο καθορισμός κατώτατης τιμής πωλήσεως για το προϊόν αυτό μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, λαμβανομένου υπόψη ότι το τελικό προϊόν, το κονιάκ, φέρει ονομασία προελεύσεως.

29 Θα πρέπει να παρατηρηθεί σχετικά ότι όλες οι συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού με τον καθορισμό κατώτατων τιμών πωλήσεως ενός ημιτελικού προϊόντος, είναι ικανές να επηρεάσουν το διακοινοτικό εμπόριο, έστω και αν το ημιτελικό αυτό προϊόν δεν αποτελεί, το ίδιο, αντικείμενο εμπορίας μεταξύ των κρατών μελών, όταν το προϊόν αυτό αποτελεί την πρώτη ύλη άλλου προϊόντος που διατίθεται στο εμπόριο σε άλλο μέρος της Κοινότητας. Το γεγονός ότι το τελικό προϊόν φέρει ονομασία προελεύσεως δεν ασκεί επιρροή.

30 Συνεπώς στο τρίτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι ο καθορισμός κατώτατης τιμής πωλήσεως ενός ημιτελικού προϊόντος είναι ικανός να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, όταν το προϊόν αυτό αποτελεί την πρώτη ύλη άλλου προϊόντος, το οποίο διατίθεται στο εμπόριο σε άλλο μέρος της Κοινότητας, ανεξάρτητα από το αν το τελικό αυτό προϊόν φέρει ονομασία προελεύσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

31 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το tribunal de grande instance του Saintes, με απόφαση της 21ης Ιουνίου 1983, αποφαίνεται ότι:

1) Οι διεπαγγελματικές συμφωνίες καθορισμού κατώτατης τιμής προϊόντος, όπως τα αποστάγματα κονιάκ, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ δύο ομάδων επιχειρηματιών, στα πλαίσια και κατά τη διαδικασία ενός οργανισμού όπως το BNIC, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

2) Ο καθορισμός κατώτατης τιμής πωλήσεως ενός ημιτελικού προϊόντος είναι ικανός να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, όταν το προϊόν αυτό αποτελεί την πρώτη ύλη άλλου προϊόντος, το οποίο διατίθεται στο εμπόριο σε άλλο μέρος της Κοινότητας, ανεξάρτητα από το αν το τελικό αυτό προϊόν φέρει ονομασία προελεύσεως.

Mackenzie Stuart Bosco Κακούρης

Koopmans Everling Bahlmann Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 30 Ιανουαρίου 1985.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

A. J. Mackenzie Stuart